

T.C.

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İşletme Ana Bilim Dalı

**KİTLESEL FONLAMANNIN KULLANILDIĞI
GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: TÜRKİYE
ANALİZİ**

Seher OLĞAÇ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Emir Kaan CENGİZ

İstanbul, 2024

**KİTLESEL FONLAMANIN KULLANILDIĞI GELİŞMİŞ VE
GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA:
TÜRKİYE ANALİZİ**

Seher OLĞAÇ

İşletme Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ALTINBAŞ ÜNİVERSİTESİ

2024

“Seher OLĞAÇ” tarafından hazırlanmış ve 22/04/2024 tarihinde sunulmuş “KİTLESEL FONLAMANIN KULLANILDIĞI GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: TÜRKİYE ANALİZİ” başlıklı tez İşletme Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Emir Kaan CENGİZ

Danışman

Tez Savunma Sınavı Jüri Üyeleri:

Dr. Öğr. Üyesi Emir Kaan CENGİZ

Yönetim Bilişim Sistemleri
Bölümü,

Altınbaş Üniversitesi

Doç. Dr. Kenan ÖZKAN

Hukuk Bölümü,

Altınbaş Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ali BAKIN

Elektronik Ticaret ve
Yönetimi Bölümü,

Esenyurt Üniversitesi

Bu tezin Yüksek Lisans. tezi olarak bütün şartları sağladığını beyan ederim.

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik davranışlara uygun olarak edinildiğini ve sunulduğunu beyan ederim. Ayrıca, bu kuralların ve davranışların gerektirdiği şekilde, bu çalışmada, orijinal olmayan tüm materyalleri ve sonuçları tamamen alıntı yaptığımı ve referans gösterdiğimi de beyan ederim.

Seher OLĞAÇ

İmzası

İTHAF

Bu yüksek lisans tezimi, benim bu günlere gelmem için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan ve her zaman yanımda olan sevgili aileme ve süreç boyunca her türlü bilgi ve deneyimlerini bana aktaran yol gösteren danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Emir Kaan Cengiz'e teşekkür ederim.

ÖZET

KİTLESEL FONLAMAMANIN KULLANILDIĞI GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: TÜRKİYE ANALİZİ

OLĞAÇ, Seher

Yüksek Lisans, İşletme Ana Bilim Dalı, Altınbaş Üniversitesi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emir Kaan CENGİZ

Tarih: 04/2024

Sayfa: 75

Yeni kurulacak olan küçük ölçekli işletmelere ve girişim fikirlerine geleneksel yöntemler olan bankalar, risk sermayedarları, aile dışında alternatif olarak ortaya çıkan ve girişimcilerin fon talep ederek iş fikirlerini hayata geçirme fırsatının elde edildiği bir yöntem olan kitlesel fonlama sosyal bir finansman yöntemidir. Kitle fonlaması Amerika ve Avrupa'da son yıllarda popüler bir sistem olarak bilinse de Türkiye'de henüz yeni bir kavramdır ve gelişme aşamasındadır. Bu çalışmada, sosyal bir finansman kaynağı olan kitlesel fonlama incelenerek kitlesel fonlama kavramı, tarihçesi, süreci ve kitlesel fonlamaya ilişkin bilgiler açıklanacaktır. Dört ana kitlesel fonlama türü olan, bağış temelli, ödül temelli, borçlanma temelli ve hisse senedi temelli kitlesel fonlamalar kitlesel fonlamaya ilişkin bilgiler literatür ışığında ele alınacaktır. Çalışmanın asıl amacı; kitlesel fonlamanın kullanıldığı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler ele alınarak bu yöntemin nasıl uygulandığı incelenecektir. Çalışma da kitlesel fonlamayı kullanan gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından bakılması sonrası fonlama sisteminin Türkiye de ki durumu da analiz edileceği için literatüre katkı Fon Talebisağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kitlesel Fonlama, Fon Talebi, Yatırımcı, Girişimci, Girişimcilik Finansmanı.

ABSTRACT

A RESEARCH ON DEVELOPED AND DEVELOPING COUNTRIES WHERE CROWDFUNDING IS USED: TÜRKİYE ANALYSIS

OLGAÇ, Seher

MBA, Department of Business Administration, Altınbaş University

Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Emir Kaan CENGİZ

Date: 01/2024

Page: 75

Crowdfunding is a social financing method that emerges as an alternative to newly established small-scale businesses and entrepreneurial ideas, such as banks, venture capitalists, family and entrepreneurs have the opportunity to realize their business ideas by requesting funds. Although crowdfunding has been known as a popular system in America and Europe in recent years, it is still a new concept in Turkey and is under development. In this study, crowdfunding which is a social financing source, will be examined and information on the concept of crowdfunding, its history, process and crowdfunding will be explained. Information on crowdfunding, which are four main types of crowdfunding, donation-based, reward-based, borrowing-based and stock-based crowdfunding, will be discussed in the light of the literature. The main purpose of the study; Developed and developing countries where crowdfunding is used will be discussed and how this method is applied will be examined. The study also contributes to the literature by examining its relationship with financial openness in terms of developed countries using crowdfunding.

Keywords: Crowdfunding, Request for Funds, Investor, Entrepreneur, Financial Openness.

İÇİNDEKİLER

Safya

ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
TABLO LİSTESİ.....	xi
ŞEKİL LİSESİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
SEMBOL LİSTESİ	xiv
1. GİRİŞ.....	1
2. KİTLESEL FONLAMA KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1 KİTLE FONLAMA KAVRAMI	4
2.2 KİTLE FONLAMANNN TARİHİ	5
2.3 KİTLE FONLAMANNN TARAFLARI.....	7
2.3.1 Fon Talep Eden Girişimci	7
2.3.2 Fon Sağlayan Yatırımcı	9
2.3.3 Kitlesele Fonlama Platformları	10
2.4 KİTLE FONLAMASI SÜRECİ VE İŞLEYİŞİ.....	11
2.5 KİTLE FONLAMA MODELLERİ	14
2.5.1 Bağış Temelli Fonlama	16
2.5.2 Ödül Ön Alım Temelli Fonlama	17
2.5.3 Borçlanma Temelli Fonlama.....	19
2.5.4 Hisse Pay Temelli Fonlama	20
2.6 DÜNYADA KİTLE FONLAMASI PLATFORMLARI.....	21
2.6.1 Kickstarter	23

2.6.2 Indiegogo	23
2.6.3 Gofundme.....	24
2.6.4 Crowdfunder	25
2.6.5 Syndicate Room	25
2.6.6 Crowdcube	25
2.6.7 Seedrs	26
2.6.8 Crowdrise	26
2.6.9 Kisskiss Bankbank	27
2.7 KİTLE FONLAMASI ÜZERİNE LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	27
3. KİTLE FONLAMASININ GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDEKİ DURUMU	35
3.1 GELİŞMİŞ ÜLKELERDE KİTLE FONLAMASI.....	36
3.1.1 A.B.D.	38
3.1.2 Almanya	39
3.1.3 Kanada	39
3.1.4 İngiltere	40
3.1.5 Japonya.....	40
3.1.6 İtalya.....	40
3.2 GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE KİTLE FONLAMASI.....	40
3.2.1 Endonezya.....	40
3.2.2 Çin.....	41
3.2.3 Rusya.....	41
4. TÜRKİYE’DE KİTLE FONLAMASININ DURUMU	43
4.1 TÜRKİYE’DE KİTLE FONLAMASI PLATFORMLARI.....	46
4.1.1 Fongogo	53

4.1.2 Crowdfon	56
4.1.3 Ideanest	57
4.1.4 Arıkovanı	58
4.1.5 Fonbulucu Invest.....	59
5. SONUÇ	61
REFERANSLAR	63

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1: Kitlese Fonlama Modellerinin Özeti.....	16
Tablo 2.2: Dünya’da En Büyük Kitlese Fonlama Platformları.	22
Tablo 2.3: Kickstarter Platform Özeti.	23
Tablo 2.4: Indiegogo Platform Özeti.....	24
Tablo 2.5: Gofundme Platform Özeti.....	24
Tablo 2.6: Crowdfunder Platform Özeti.....	25
Tablo 2.7: Syndicate Room Platform Özeti.....	25
Tablo 2.8: Crowdcube Platform Özeti.....	26
Tablo 2.9: Seedrs Platform Özeti.	26
Tablo 2.10: Crowdrise Platform Özeti.	27
Tablo 2.11: KissKiss Bankbank Platform Özeti.....	27
Tablo 3.1: Uluslararası Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler Sınıflandırması.....	35
Tablo 4.1: Türkiye’de Kitle Fonlaması Platformlarının Listeye Alınma Tarihleri.	45
Tablo 4.2: Türkiye’de 2011- 2017 Yılı Kitle Fonlaması Sektör Büyüklüğü.	47
Tablo 4.3: Türkiye’de 2011-2023 Yılı Kitle Fonlaması Sektör Büyüklüğü.	49
Tablo 4.4: Ödül ve Bağış Bazlı Kitlese Fonlama Platform Verileri.....	50
Tablo 4.5: Sermaye Bazlı Kitlese Fonlama Platform Verileri.	51
Tablo 4.6: Fongogo Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.	55
Tablo 4.7: Crowdfon Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.	57
Tablo 4.8: Ideanest Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.....	58
Tablo 4.9: Arıkovani Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.....	59
Tablo 4.10: Fonbulucu Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.	60

ŞEKİL LİSESİ

Sayfa

Şekil 2.1: Kitle Fonlamanın Finansman Modeli.	12
--	----

KISALTMALAR

A.B.D.	:	Amerika Birleşik Devletleri
B.M.	:	Birleşmiş Milletler
I.M.F	:	International Monetary Fund - Uluslararası Para Fonu
S.P.K	:	Sermaye Piyasası Kurumu
S.W.O.T.	:	SWOT Analizi (Güçlü, Zayıf, Fırsatlar, Tehditler Analizi)
T.B.M.M	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
U.N.D.P.	:	United Nations Development Programme – B.M. Kalkınma Programı

SEMBOL LİSTESİ

\$: Amerika Birleşik Devletleri Doları

1. GİRİŞ

Kitle fonlaması (crowdfundig) 2008 küresel krizin yarattığı etkilerden sonra küçük ölçekli işletmelerin ve yeni girişim fikirlerine sahip olanların finansman kaynağı bulmakta yaşadıkları zorluklar göz önüne alınarak ortaya çıkmış sosyal bir finansman kaynağıdır. Böylece küçük ölçekli işletmelerin ve yeni girişim fikirlerini hayata geçirme aşamasında ihtiyaç duydukları finansmanı sağlamada yaşadıkları zorluklar karşısında alternatif finansman yöntemlerine başvurdıkları bilinmektedir. İngilizce ‘crowdfoundig’, Türkçe karşılığı ise topluluk veya kalabalık anlamına gelen (crowd) ile fonlama yani (funding) kelimelerinin birleşimi ile ortaya çıkan bu kavram ilk olarak 2006 yılında Jeff Howe tarafından ortaya çıkarılmıştır (Fettahoğlu, Khusayan: 2017,499). Kitle fonlaması, çok sayıda farklı şehir ve ülkelerden bireylerin internet aracılığıyla bir topluluk halinde küçük miktarlarda bağışlarına dayanan yeni nesil bir yatırım ve fonlama sistemidir. Bu sistemde yatırımcılar sosyal bir ağ üzerinden yayınlanan girişimlere küçük meblağlar yatırarak bağış yaparak, ödül karşılığı, borç vererek ya da hisse karşılığında finansal kaynak sağlayabilirler. Kitlese fonlama, risk sermayedarları ve bankalar gibi geleneksel yatırımlarla karşılaştırıldığında, girişimci yani fon toplayanlar ile bireysel yatırımcılar arasında bir köprü görevi görmektedir (Liang, Hu ve Jiang: 2019). Girişimciler, özellikle yeni ve genç girişimcilerin profesyonel olarak iş hayatında belirli bir geçmişe sahip olmamaları geleneksel finans kuruluşlarından fon yardımı almalarını zorlaştırmaktadır (Anbar, 2020: 238).

Girişimciler de her geçen gün gelişen kitlese fonlama yöntemi ile yatırım yapan kitleler sayesinde sermaye sorunlarını gidermeye çalışmaktadırlar (Bayram ve Karaçam, 2022: 59). Kitlese fonlama toplumdan alınan olumlu geri dönüşler ile birlikte hızla büyümektedir. Ancak kitle fonlaması ile ilgili yapılması beklenen düzenlemeler sonrasında fonlama sisteminin daha çok büyüyeceği öngörülmektedir. Yaklaşımın henüz yeni bir kavram oluşu veya hafife alınması bunun sonucunda kaçırılan fırsatlar ile yatırımcılar ve girişimciler tarafından problemlerin ve çekinmelerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Kitlese fonlamanın daha net anlaşılmasını SWOT analizinin prizması aracılığıyla da elde edilebilir. Kitlese fonlamanın güçlü yönleri; Girişimcinin projesinin platformlar sayesinde pazarlanabilme fırsatı ve bu iş fikrinin pazar durumunu test edebilme şansı, sermayeye erişebilme fırsatı, kitlelerin küçük miktarlarda fon desteği sağlayıp karşılığında sahip

olabilecekleri pay veya ödülleri, platformdaki proje hakkındaki karar mekanizmasının girişimci olması, ekonomiye sağlanan katkı gibi faktörler sayılabilir. Zayıf yönleri ise; proje aktif bir durumda olduğu sürece onu yönetebilme idari ve muhasebe tarafının zorlukları, iş fikrinin çalınabilme olasılığı, proje için yatırımcılardan toplanan fon karşılığında dolandırılma ihtimali gibi durumlar söylenebilir (Valanciene ve Jegeleviciute, 2013: 39).

Günceli sağlamak adına projelerin yenilik içermesi nedeniyle net bir fon tutarı belirlenememektedir. Dünyanın her yerinden fonlamayı sağlayan yatırımcılar deneyimsiz kitlelerden oluşabilir. Proje seyrinde herhangi bir aksilik olması durumunda fon sağlayan binlerce yatırımcı girişimci aleyhinde tutumlar sergileyebilir (Khusayan ve Fettahoğlu, 2017: 506).

Kitlesel fonlama platformları özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de henüz gelişmekte olan ülkelere göre 2000'li yılların başından beri etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Kitlesel fonlama platformlarının 2015 yılı itibarıyla dünya genelinde ki toplam hacmi 139 milyar dolar tutarındayken 2018'de bu rakam 305 milyar dolara ulaşmıştır (Akyıldız, 2021: 1). Dünya genelinde aktif olarak devam eden kitlesel fonlama projelerinin sayısı şimdiye kadar 4787'dir (Crowdfundingcenter, 2021; akt, Akyıldız, 2021: 1). Indiegogo ve Kickstarter dünya çapında en büyük iki kitlesel fonlama platformlarıdır.

Türkiye de kitlesel fonlama henüz gelişmekte olan bir sistemdir. Türkiye de kitle fonlaması gelişmiş ülkelere nazaran daha az ve sınırlı bir uygulama alanına sahip olduğu için, Sermaye Piyasası Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ile yasal bir alt yapı kazandırılacak olup, kitle fonlaması daha yaygın ve güvenilir olarak uygulanabilecektir (Kesikli.com).

Bu çalışma da amaç, kitle fonlaması yönteminin tarihi, kavram olarak ne anlama geldiği, kitle fonlamasının gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ki ilk örnekleri ve kitle fonlamasında hangi modellerin kullanıldığı, Dünya genelinde ilk kitle fonlaması platformu ve ilk kitle fonlaması proje örneklerinin araştırılması amaçlanmıştır. Bunlar ile ilgili sayısal verilerin her platformun internet sayfalarından alınarak somut tablolar şeklinde verilecektir. Araştırmanın son kısmında ise, Kitlesel fonlama yönteminde Türkiye analizi yapılarak ülkemizde kitle fonlaması durumu ve kitle fonlaması platformları hakkında bilgi verilerek gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere göre Türkiye'de kitle fonlaması analiz edilecektir.

Kitlesel fonlama henüz yeni bir kavram olduğu için yapılan çalışmaların içerik çeşitliliğı kısıtlıdır. Gelişmiş ve Gelişmekte olan ülkeler de kitle fonlaması yönteminin hangi aşamada olduğı ve Türkiye’de kitle fonlaması yönteminin ilk çıkışından günümüze kadar hangi aşamada ilerlediğı karşılaştırılarak literature katkı sağlamaktadır.

Çalışmanın takip eden kısımları; birinci bölümde kitlesel fonlama hakkında kavramsal çerçeveyi oluşturan; kitlesel fonlama kavramı, tarihçesi, kitlesel fonlamanın temelini oluşturan taraflar; proje fikrine sahip olan yani fon talep eden Girişimci, fon sağlayan yatırımcılar, kitlesel fonlama modellerinden ve fonlama süreci açıklanacaktır. İkinci bölümde, kitlesel fonlamanın kullanıldığı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri sırasıyla ilk olarak gelişmiş ülkeler ele alarak daha sonra gelişmekte olan ülke Türkiye’yi kitlesel fonlamanın kullanımı açısından incelenecek ve gelişmiş ülkelerde finansal açıklık ile kitlesel fonlama arasında ki ilişkiye bakılacaktır. Son bölüm olan üçüncü bölümde çalışmanın amacı ve araştırmanın yöntemi belirtilerek, amaç doğrultusunda sonuç kısmı yazılacaktır.

2. KİTLESEL FONLAMA KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kitlesel fonlama ya da kitle fonlamasının anlaşılabilmesi için kavramın nasıl, ne zaman ve hangi şartlar altında ortaya çıktığının göz önüne konulması gerekmektedir. Bu nedenle öncelikle kitle fonlaması kavramı üzerinde durulmuştur. Daha sonra sırasıyla kitle fonlamasının tarihi, tarafları, modelleri açıklanmıştır.

2.1 KİTLE FONLAMA KAVRAMI

Kitlesel fonlama (crowdfunding), kavramının incelenebilmesi için öncelikle terim olarak bu sistemin anlam ve özelliklerinin tespit edilmesi gereklidir. Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan bir çalışma raporunda crowdfunding; Bir girişim fikrinin veya projenin toplu bir yatırımcı grubu tarafından internet aracılığıyla fonlanması şeklinde tanımlanmaktadır.

Oxford Sözlükte kitlesele fonlama; Bir girişim projesini büyük bir kitleler grubu üzerinden küçük tutarlarda para toplayarak fon elde etmesidir şeklinde tanımlanmıştır.

Kitlesele fonlama, finansman ihtiyacı olan yenilikçi fikirlerin, girişimlerin mevcut küçük ve orta ölçekli işletmelerin (Kobi'ler) dijital teknoloji ve finansal yenilik ile birlikte, proje fikirlerini ve yatırımcıları yani destekçi kalabalıkların internet üzerinden platformlar aracılığı ile para yatırma isteğidir (Kuti, Madarasz: 2014).

Kitle fonlaması toplam finansman hacmi açısından halen niş bir fenomen olarak görünse de popüler basında yer almaya başlamıştır. Birçok ülkede genişlemektedir ve birçok kişi tarafından başka türlü gerçekleştirilemeyecekleri yeni projeleri kitlesele fonlama ile finanse etmek bir umut olarak görülmektedir. Kitlesele fonlama günümüzde hızla büyüyen bir pazar haline gelmiştir. Kitle fonlaması, finansal kaynak elde edebilmek için kitlelere yapılan açık bir çağrıdır (Bleflamme, Omrani, Peitz: 2012).

Kitlesele fonlama, geleneksel finansman kaynakları veya risk sermayesi aramak zorunda kalmadan yatırımcılar tarafından güvenli fon akışı sağlanan bir sistemdir. Kar amacı güden kurucuların, girişim projelerini çok sayıda bireylerin küçük katkılarından standart finansal araçlar olmadan internet aracılığıyla finanse etmelerine olanak sağlar (Mollick: 2014).

Kitlesele fonlama geleneksel finansman yöntemleri, arkadaş ve aileden elde edilen finansman kaynağının bir online uzantısı olarak yapılmaya başlanmıştır. Girişimciler geleneksel

finansman yöntemleri dışında internet aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır ve bu sayede kitlelerden fon talep ederek projelerini finanse edebilmişlerdir. Diğer bir deyişle, girişimcilerin küçük topluluklar yerine her bireyin küçük miktarlarda sermaye sağlayacağı büyük kitlelerden elde edilen fon sistemine denir (Anbar: 2020, s:239).

Kitle fonlaması, küçük ölçekte çeşitli yeni girişimlerin kar amacı güden sosyal ve kültürel proje sahiplerinin yatırımcı profilinde ki birçok kişiden fon desteği talebinde bulunmalarına izin veren bir yöntemdir. Kitle fonlaması girişimcileri finanse ederek desteklemek amacıyla bağış şeklinde, karşılığında verilecek olan bir ödül veya bir hisse verilmesi karşılığında finansal kaynakların sağlanabilmesi için internet yoluyla büyük kitlelerden para elde etmenin yeni bir yöntemidir (Zholdyuly: 2022, 74).

Bir ülke de reel ekonominin desteklenebilmesi için var olan geleneksek finansman kaynakları dışında farklı alternatif yöntemler ile desteklenmesi gerekmektedir. Finansman kaynaklarının çeşitliliğinin artırılması girişimciler için finansmanı kolaylaştıracaktır ve reel ekonomiye olumlu katkı sağlayacaktır. Birden çok kişinin bağışları veya yatırımları ile girişimcinin ihtiyacı olan sermaye ve fonu toplamayı kolaylaştıran bu yöntem geleneksel finansman yöntemlerine alternative olarak çıkmıştır (Sancak, Phd: 2016, s: 100).

Kitlesele fonlama uygulaması, projesi olan ancak sermaye eksikliği yaşayan, kurumsal kimliğe sahip olmayan, kaynaklara sınırlı erişim ve mevcut finansal çeşitlilikten beklenen düzeyde yararlanamama gibi nedenlerle gerekli finansal desteği bulamayan girişimcilere yönelik tercih edilen bir yöntemdir (Sakarya ve Bezirgan: 2018, 21).

Kitlesele fonlama, özellikle 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin etkisiyle işletmelerin ve bireylerin geleneksel finansman yöntemleri dışında finansman arayışları ortaya çıkmıştır. Kitlelerin de dahil olduğu bir çeşit paylaşım ekonomisi ismi verilen girişim fikirlerini fonlamaya dayanan sistem birçok platform tarafından kullanılmaya başlanmıştır. Girişim, üretim ve fon sağlamaya dayanan yeni bir alternatif finansman yöntemidir.

2.2 KİTLE FONLAMAMANIN TARİHİ

Kitlesele fonlamanın tarihi kökeni, 1700'ler de İrlanda Kredi Fonu olarak kurulan bu sisteme kadar uzanabilir. Kurucusu olan Jonathan Swift tarafından krediler kırsal kesimde yaşayan düşük gelirli ailelere verilmiştir. Daha sonra bu krediler fenomen bir hale gelmiş ve tüm

İrlanda hanelerinin % 20'sinden fazla bir dilimi İrlanda Kredi Fonu tutmaya başladığı 1800'lerde zirve yapmaya başlamıştır. Düşük gelirli ailelere sunulan kredi fonunu 1976'da Dr. Muhammad Yunus Bangladeş ve Hindistan'a getirmiş ve uygulamaya başlamıştır. Kuruluşundan sonra 5 yıl sonra ilk faaliyete konulduğu zaman 42 üye'ye sahip olunan bankacılık programı daha sonra 30.000'den fazla üye sayısına ulaşmıştır. 1983 yılında kuruluş olarak anılan küçük bir programdan Grameen Bank adlı bir kuruluşa dönüşmüştür.

Kitleseel fonlama günlük hayatta çoğu zaman gerçekleştirdiğimiz bir finansman hareketi olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, bir bina yöneticisi tarafından bina içi onarımı veya bakımı için daire sahiplerinin her birinden küçük miktarlarda para toplanması karşılığında gerçekleştirmesi de bir nevi kitleseel fonlamadır. Bu yüzden kitleseel fonlama aslında bir bakıma hayatın devamlılığı boyunca farkında olunmadan yapılan birçok uygulama ile gerçekleştirilmiştir.

Tarihsel gelişimi besteci Beethoven ve Mozart'a dayanan bu yöntem o dönemler de bestecilerin müzik elyazmalarını, konserlerini ve video yayınlarını kendi müzik gruplarına abone olan kişilerin ödeme yapmaları ile finansmanlarını gerçekleştirmişlerdir (Hermer, 2011: 1).

Kitle fonlamasını ilk olarak 1997'de İngiliz rock grubu Marillion kullanmıştır. Fonlama uygulamalarına örnek olarak, çıkmayı planladıkları turne için ihtiyaç duydukları fonu hayranları tarafından yapılan destek projesi ile sağlayarak çıkmışlardır. Hayranlarına yaptıkları destek çağrısı ile 60.000 dolar fon desteği toplamışlardır (Ata, 2018: 276). Marillionun bu yöntemle elde ettiği başarı dikkatleri üzerine çekmiştir ve Boston müzisyeni bilgisayar programcısı olan Brian Camelio 2000'li yılların başında Amerika Birleşik Devletlerin'de ilk kitleseel fonlama platformu olan ArtistShare'ye başlamıştır. ArtistShare dönemin sevilerek dinlenen ve hayran kitlesine sahip olan müzisyenlerin dijital ortamda kayıt yapabilmeleri için hayranlarından bağış niteliğinde elde ettikleri bir platform olarak kullanılmaya başlanmıştır. (Zholdyuly, 2022: 75). Bu yüzden Kitle fonlaması tarihi temelinde en önemli başlangıcı Artistshare platformudur. 2008 yılında Indiegogo, 2009 yılında Kickstarter ve 2010 yılında Microventures takip etmiştir (Şanlıoğlu, 2019: 8).

Türkiye’de son on yılda; Buluşum, Arıkovanı, Crowdfon, Fongogo ve Fonlabeni gibi birçok kitlesel fonlama platformları faaliyete geçirilmiştir. Kitlesel fonlama platformlarının ivme kazanarak kısa sürede yaygınlaşmasını sağlayan başlıca etkenler şöyle sıralanabilmektedir;

- a. Henüz yeni konumlanmış küçük çaplı işletmelere ve daha önce girişimcilik faaliyeti deneyimi olmayan girişim fikrine sahip bireylere banka gibi geleneksel finansman kuruluşların kredi desteği vermemesi,
- b. Küçük ölçekteki işletmelerin küçük çaplı girişim fikirlerinin maliyet açısından çok yüksek olması,
- c. Kitlelerin küçük ölçekli işletmelere yönelik fon sağlama güdülerinin düşük olması,
- d. Konvansiyonel finansman yöntemleri dışında, fon talebinin internet aracılığıyla ve en önemlisi sosyal medya ile birlikte her ülkeden ve her türden kitlelere ulaşabilme imkanı ile birlikte dünya tarihinde çok iyi bir düzeye ulaşmıştır, olarak ifade edilebilir (Şanlıoğlu, 2019: 8).

Kitle fonlamasının alternatif bir finansman yöntemi olarak ortaya çıkması ve daha sonra kısa bir süre de gelişme göstermesinin en önemli nedeni, 2008-2012 yılları arasında yaşanan ekonomik küresel krizin insanları kolay bir şekilde fon ihtiyacı taleplerini karşılayabilecekleri bir alternatif finansman yöntemine ihtiyaç duymalarıdır.

2.3 KİTLE FONLAMAMANIN TARAFLARI

Kitlesel fonlama sisteminin oluşabilmesi üç temel bileşene bağlıdır. Söz konusu gerçekleşecek olan hedefin amacına ulaşması ve bu ekosistemin başrolünde olan kişi ve gruplar hakkında bilgi verilmesi gerekmektedir. Kitlesel fonlama sisteminin işleyişi ve sürecinin nasıl ve kimler tarafından yürütüldüğünü anlaşılabilmesi için ilk adımda kitlesel fonlama taraflarının üzerinde durularak birbirleriyle olan ilişkileri açıklanmaktadır.

2.3.1 Fon Talep Eden Girişimci

Fon talep eden kişilerin kitlesel fonlamada ki rolü, kendisine ait bir iş fikri veya projesini internet aracılığıyla projenin türüne göre var olan platformlar aracılığıyla yayımlayarak dünyanın her yerinden kitlelere ulaşarak hayata geçirmek istenilen proje için alternatif bir finansman sağlayarak fon toplayan kurucudur. Bunun için proje sahibi yani girişimci fon

talebi öncesi bir ön hazırlık çalışması yapılmalıdır. Bu kapsamda, projenin hayata geçirilmesi sürecinde yapılması gereken adımları, projenin piyasa örneklerine istinaden belirlenmesi gereken fon tutarını, talep edilen fon tutarının ne kadarının kitlesel fonlama ile karşılanacağını, başarıya ulaşmış bir proje fikrinin yatırımcılara verilecek ödüllerin sayısı ve özellikleri, projenin faaliyete geçme durumunda varsa oluşabilecek riskler gibi birçok açıdan titizlikle üzerinde durulmalıdır (Anbar: 2020, 240). Fon talebinde bulunanlar, sadece bireylerden ibaret değildir bunlar kar amacı gütmeyen vakıf dernek veya ticari işletmelerde olabilmektedirler.

Kitlesel fonlama fon talep eden girişimcilere sadece fon desteği sağlayan bir sistemdir. Geleneksel finansman kaynaklarında veya melek yatırımcılarda olduğu gibi danışmanlık hizmeti vermez. Girişim fikri karşılığında kitleler (yatırımcılar) ise girişimcilerin sunduğu proje özelliklerine ve kaliteli bir tanıtım sonrası fon sağlama istekleri doğar. Özellikle yatırımcılar tarafından daha çok ilgi çeken hisse bazlı kitlesel fonlama modelinin girişimciler nezninde hedeflenen fon miktarına ulaşması yapacakları açıklayıcı ve görsel sunumlar, projeye ait güncel bilgiler, proje sonunda elde edilecek gelir hakkında verilecek bilgilere dayanmaktadır. Kitlesel fonlama sermaye bulma konusunda yer ve zaman sorununu ortadan kaldırmaktadır. Girişimciler bu yüzden sahip oldukları proje fikrine karşılık dünyanın her yerinden yatırımcı bulma şansına sahiptirler (Fettahoğlu ve Khusayan: 2017).

Kitlesel fonlamanın girişimci tarafından faydaları; Büyük bir yatırımcı ağına erişebilmek, yatırımcı profili akredite yani şirket veya kurum dışında da bireylerden oluşabilmektedir. Geleneksel banka prosedürlerine uyma zorunluluğu olmadan veya herhangi bir girişimci geçmişine sahip olma koşulu kısıtını ortadan kaldırmaktadır. Özkaynak yoluyla büyüme imkanı sağlar. Mevcut piyasa örnekleri incelenerek ücretsiz pazar araştırması yapılabilmektedir. Girişimcilerin kaynağa erişimlerinin kolay ve tamamen internet ortamında gerçekleşebilme fırsatı ve düşük işlem tutarları fon bulma sürecini hızlandırmaktadır. Yatırımcı bulma aşamasında kendi şirket hisselerinin büyük bir kısmından feragat etmeden yatırımcı bulabilmektedir. Kitle fonlaması ile beraber şirketler dijital ve sosyal mecra da bilinirlik kazanırlar. Yatırımcılar girişim projelerini ilk kullanan kişilerdir. Bu yüzden şirketlerin marka elçileri haline gelerek şirketlerin sadık müşterileri olurlar (Fongogo, 2022: 8).

2.3.2 Fon Sağlayan Yatırımcı

Kitle fonlaması sisteminin diğer önemli bir kolu da yatırımcılardır. Fon talep eden ve fon sağlayanlar bu süreçte iki temel taraftır. Her ikisinden birinin olmaması durumunda bu finansman sisteminden söz edilemez. Fon sağlayan, yatırımcı, müşteri, kitle, birey şeklinde birçok tanımlama yapılabilir. Girişimcilerin çeşitli nedenler yüzünden geleneksel finansman kaynaklarından elde edemedikleri durumunda alternatif finansman yöntemi olan kitle fonlamasını kullanarak ve iş fikirlerine fon sağlayan kişilere yatırımcı denir. Kitle fonlama da yatırımcılar, halkın içinden herhangi bir girişim faaliyetinde bulunmamış girişimcilik geçmişi olmayan insanlardan oluşur. Kendilerine yatırım yapacakları projeler karşılığında platformlar üzerinden girişimcilere proje için belirlenen miktarlarda para yatırırlar (Atsan ve Erdoğan, 2015: 304).

Girişimcinin bizzat kendisi, aile bireyleri, arkadaşları, melek yatırımcılar, girişim sermayesi, bankalar gibi geleneksel finansman kaynaklarına internet popülarizmi arttıkça sosyal medyanın da kullanımının yayılması ile birlikte alternatif bir finansman kaynağı olarak kitle fonlama eklenmiştir. Girişimcinin proje fikrini internet aracılığıyla açık bir şekilde sunduğu ortamda çok sayıda fon sağlayan yatırımcılardan küçük miktarlarda topladığı tutar ile finanse etme şansı yakalayan kitle fonlama, kitlelerin gücünü gösteren bir sermaye oluşturma sistemidir (Atsan ve Erdoğan, 2015).

Kitle fonlamasının yatırımcı tarafından faydaları; Start-up'lara, başlangıç seviyesindeki girişimlere, küçük ölçekli büyüme yönünde ilerleyen şirketlere ve KOBİ'lere kolay erişim olanağı sağlar. Üstlenmek istediği risk kadar yatırımını kendi seçebilme imkanı sağlar. Ekonomik dalgalanma sonucu yükselecek enflasyon oranlarına karşılık yüksek getiri sağlanmasıdır. Kolay ve maliyetsiz internet vasıtasıyla yatırım yapabilme imkanı sağlar. Portföy çeşitlendirme imkanı sayesinde yüksek getiri yani aynı zamanda yüksek risk yatırımların da ek olarak eklenebilmesi ve projeler için istenen tutarların küçük miktarlarda olması nedeniyle birden fazla şirkete ve projeye yatırım yapılabilir. Düşük fon tutarları sayesinde daha önce kısıtlı bir kitle sayısı belirleyen teknoloji bazlı girişimlere küçük yatırımcıların dahil olabilmesi ve internet ortamında şirketlere ve girişimcilere yapılan yatırımları takip edebilme ve dijital piyasa da ticaret yapabilme gibi faydaları vardır (Fongogo, 2022: 9).

Kitlesel fonlama platformu olarak dünyada en iyi bilinen Kickstarter'ın 2014 yılı verilerine göre; fon sağlayan yatırımcıların %52'si 35 yaş altı aralığındadır. Geriye kalan diğer yarısı ise düzenli olarak yatırım yapan kişilerdir ve yaptıkları yatırım miktarları ortalama 6\$ ve 50\$ aralığında değişmektedir. Diğer yatırımcılar da projeye fon sağlayacak diğer bireylerin görüş ve bilgilerine göre yatırım yapmaktadırlar (Macht ve Weatherston, 2014).

2.3.3 Kitlesel Fonlama Platformları

Kitlesel fonlama platformları, girişim fikrine sahip fon talep eden ile projeye fon sağlayan yatırımcının arasında bir köprü görevi gören web tabanlı platform siteleridir. Platformların bu süreçte ki rolü büyüktür (Bayram ve Karaçam, 2022: 64). İki kişi arasında gerçekleşecek olan nakit alışverişi durumunda bile ortaya çıkabilecek riskler olasıdır. Bu durumlar da her zaman üçüncü kişilere ihtiyaç duyulur. Her ülkede değişkenlik gösteren kitlesel fonlama yasal düzenlemelerinin taraflar arasındaki anlaşmayı kontrol altına alan kitlesel fonlama platformları önemli bir varlık olarak görülmektedir. Girişimci ve yatırımcıları internet ortamında buluşturan platformlar başlangıç sermayesi maliyetlerini azaltmakta ve proje işleyişinin sürecine pratiklik ve netlik kazandırmaktadırlar. Kar amacı güden kuruluşlar oldukları için başarıya ulaşan projeler adına kendi komisyonunu temin ederler (Akyıldız, 2021: 11).

Kitlesel fonlama platformlarında iki çeşit proje yayınlama ve geliştirme işleyiş türü mevcuttur. Bunlar; “Ya hep ya hiç” ve “Olduğu kadar” şeklindedir. Platformun işleyiş biçimi ya hep ya hiç şeklinde işlenmesi isteniyorsa burada projenin fon toplama işleminin belirlenen tarihe kadar tamamlanması durumunda, kitlesel fonlama platformu kendisine ait komisyon tutarını alıp geri kalanını proje sahibine aktarır. Eğer projenin fon toplama işleminin son tarihi itibarıyla hedeflenen fon miktarı toplanamamışsa platform topladığı fonları fon sahiplerine geri iade eder. Platform ikinci işleme yolu olan “olduğu kadar” şeklini kabullendiyse burada projenin son tarihi için belirlenen güne kadar fonların toplanması durumunun önemli olmayıp platform yöneticisi tarafından toplanan miktar kadarı kabul edilir ve kendi komisyonunu alarak kalan kısmını girişimciye teslim eder (Çavuş, 2020: 69).

Özetle kitlesel fonlama platformları girişim projelerine fon sağlama yeri olmak dışında, yatırımcı ve girişimci arasındaki alışverişi kolaylaştırarak yasal bir şekilde kurallar

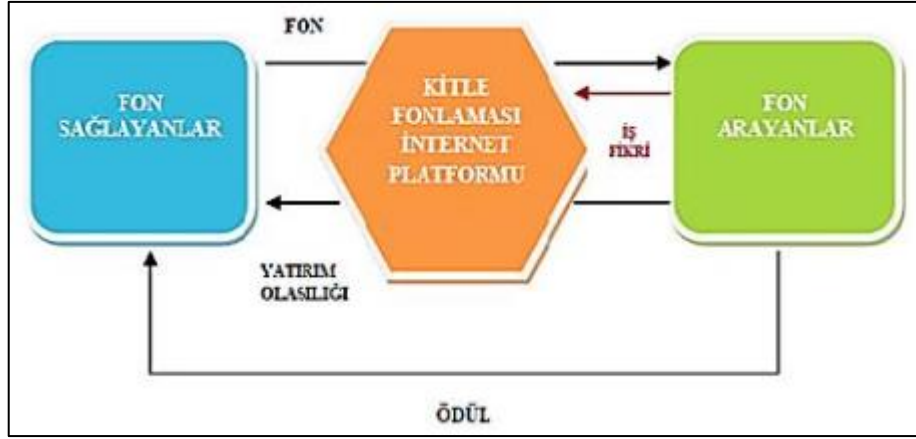
çerçevesinde tarafların anlaşmasını sağlamaktadır ve proje tamamlanma hedefi boyunca düzenli koordinasyonu sağlama konusunda rol oynamaktadır.

2.4 KİTLE FONLAMASI SÜRECİ VE İŞLEYİŞİ

Kitlese fonlama süreci, proje fikrine sahip kişinin kitlese fonlama platformuna üyelik işlemlerini tamamlayıp, iş fikrini platforma açıklayıp net bir şekilde tanıtması adımı ile başlamaktadır. Proje için toplanması gereken fon tutarını da belirtir. Girişim fikrine sahip kişinin projesi kitlese fonlama platformu tarafından bu süreci yöneten karar verici ekibin kriterlerine uygunluğu durumunda internet sitesine yüklenir. Bilgilendirmeler kısmında projenin başarı ile sonuçlanması için toplanacak fon miktarı ile fonlama tarihinin son bulacağı tarih aralığı da belirtilir. Platformun karar sorumluluğunda olan ekibi, olası proje veya fikirler konusunda yapılacak değişimlerden sonra kitlelere duyurulması gerektiği söylenir. Böylece yönetim tarafından da destek sağlanmış olacaktır. Amaç hedeflenen sürede amaca ulaşmaktır. Fon sağlayan yatırımcılar, kitlese fonlama platformu sitesi üzerinden fon aktarımı yaparak destek sağlarlar. Bazı platformlar projenin başarısını hedeflenen gün de toplanan fona bağlarlar bazıları ise belirlenen fon miktarının tümünün toplanmasını başarı ile sonuçlandırırılar. Türkiye’deki uygulanan sistem fonun hepsinin toplanması üzerinedir. Eğer fon tutarı hedefe ulaşamamışsa fonlar fon sahiplerine geri ödenir. Şekil 2.1’de kitle fonlamasının en basit modeli gösterilmiştir.

Kitlese fonlama sürecinin amacına ulaşabilmesi için takip edilmesi gereken adımları şu şekilde detaylandırmak gereklidir;

Hedeflenen fon tutarının belirlenmesi, girişimci tarafından ilk aşamada sadece bir iş fikri olan proje faaliyete geçirilebilmesi için gerekli olan finansmanın sağlanması gerekir. Bu iş fikrini somut bir noktaya taşımak için girişimcinin tüm maliyetleri, risk ve getirileri değerlendirip projenin piyasa şartlarını dikkate alarak yatırım yapacak kitlelere bir fon miktarı belirlemelidir. Projenin tanıtımı kadar önemli bir noktadır.

Şekil 2.1: Kitle Fonlamanın Finansman Modeli.

Kaynak: Yücel; 2021: 43 ve Valanciene, L., and Jegeleviciute, S. 2014, Crowdfunding for creating value: stakeholder approach. Procedia-Social and Behavioral Sciences, s.602.

Projenin hazırlanması, girişimciler tarafından belirlenen fon tutarını kısa bir zaman diliminde toplamayabilmesini sağlar. Proje ile ilgili bilgilerin en açık ve net bir şekilde aktarılması gerekmektedir. İnternet üzerinden sanal ortamda yapılacak olması projenin sadece yazı şeklinde yayınlanmasına ek olarak, görsellerin hatta canlı bir şekilde video kayıtlarının da konulması fon sağlayan yatırımcılar tarafından herhangi bir risk teşkil etmeden projeye karşı güven ortamı oluşturur.

Kitle fonlama platformu, hazırlanan proje sosyal ortam da yatırımcılara ulaşabilmesi için proje türüne uygun bir platform seçilerek gönderilir. Platform yetkilisi tarafından uygunluğu açısından değerlendirmeye alınmaktadır. Kabul gören proje platformda yayınlanmaya başlar. Projenin hedeflenen fon miktarına ulaşması durumunda bu platformlar %5 ile %10 arasında komisyon bedeli almaktadır.

Fon oluşumu ve tedariki, noktasında girişimcinin proje için belirlediği fon tutarı kitleler tarafından ilgi duydukları iş fikrine yönelerek yatırım yapabilmektedirler. Hedeflenen fon miktarı toplanması durumunda yatırımcılar sosyal veya ticari amaçlarına göre karşılıklarını almaktadırlar. Finansmanı sağlanan proje girişimci tarafından başarılı bir fon akımının gerçekleşmiş olması anlamına gelmektedir (Ata, 2018: 279,280).

Kitle fonlaması işleyiş süreci bakımından internet ortamının, iş fikrine sahip girişimci ve fon sağlayan yatırımcıya aracı bir yapı oluşturması ile başlar. Bu sürecin devamında internet üzerinden oluşturulan ve kitlesel fonlama tarafları olarak bilinen platformlar, girişimci ve yatırımcıların arasındaki ortak ilişkiler ile fonlama süreci oluşturulur.

- a. Proje veya iş fikrine sahip gerçek kişi girişimciler proje içeriklerine veya türüne bağlı olarak bir kitlesel fonlama platformuna sunarak başvuru işlemini gerçekleştirirler. Başvuru yapılmadan önce proje içeriği hakkında yatırımcı tarafı için açıklanması gereken bilgiler de sunulmalıdır.
- b. İnternet üzerinde var olan kitlesel fonlama platformları başvurulanan projeleri alır. Bazı kitlesel fonlama platformları projeyi platforma katma kabul etme aşamasında kriterlerini göz önünde bulundurarak seçim yaparlar, bazı platformlar ise yapılan başvuruların tamamını herhangi bir seçim kurallarına dayatmadan otomatik olarak hepsi kabul edilebilir. Kontrol seçimini tercih eden platformlar projeleri inceleyerek yayınlanma hakkına sahip olduğuna karar verilir.
- c. • Girişim fikrine sahip girişimciler kabul alan proje fikri için gerekli olan finansmanı yani toplanması gereken fon tutarını ve bu tutarın toplanması gereken zaman dilimini belirler ve girişimci iş fikri olan projesi yayınlanma aşamasına geçer ve kampanya süreci başlatılır. Girişimciler, fon sağlayan yatırımcı kitlesi ile internet üzerinden platform aracılığıyla iletişime geçer
- d. Kitlesel fonlama platformları girişimcilerin ve yatırımcıların arasındaki aracı bir faaliyet görevi gördüğü için proje fon toplanma süreci başarı ile sonuçlandıktan sonraki hayata geçirilme aşamasında herhangi bir sorumluluk sahibi değildir.
- e. Kitleler kitlesel fonlama platformlarında yatırım yapmak istedikleri projeye internet üzerinden projede belirtilen tutar kadar fon yatırabilirler. Her proje içeriğine göre bu fon tutarları farklıdır ve değişik ödeme seçenekleri ile fonlar aktarılabilir. Bunlar Kredi kartı, havale veya EFT gibi yollarla ödenebilir.
- f. Girişimciler kampanya devam sürecinde projeleri ile ilgili herhangi oluşabilecek bir değişiklik veya güncelleme yapılması sonrası yatırımcıları bilgilendirmelidirler.
- g. Kitlesel fonlama platformlarında kampanya sürecinde girişimciler tarafından belirlenen fon miktarlarının hedeflenen zaman diliminde toplanması başarılı kabul edilmesi durumunda platform kendine ait komisyon tutarını toplanan fon miktarından keserek geri kalanını girişimciye aktarır. Bazı platformlar iki şekilde de ilerleme yolunu seçebilir şöyle ki; bazıları hedeflenen fon miktarına ulaşılmazsa toplanan fon tutarını komisyon kesintisi

yapmadan fon sağlayıcı kitlelere geri iade yaparlar diğer şekilde ise, hedeflenen fon tutarına ulaşılmazsa bile platformlar belirlenen komisyonlarını alarak geriye kalan fonları girişimcilere aktarmaktadır.

2.5 KİTLE FONLAMA MODELLERİ

Kitlesel fonlama süreci fon talep eden girişimci, fon sağlayan yatırımcı ve kitlesel fonlama platformlarından oluşmaktadır. Kitlesel fonlanmak isteyen yatırımcı ve girişimcilerin maddi veya maddi olmayan farklı menfaatleri vardır. Kitlesel fonlama modellerinin dört farklı kategoriye ayrılması her proje veya girişimlerin amaçlarının farklı olması, organizasyonel sürecinin farklı işlemesi gerektiği veya sektör dağılımının aynı olmamasına dayanmaktadır (Hermer, 2011: 12). Kitle fonlaması her ülkenin deneyimlerini ve becerilerini geliştirebilmek için çerçesindeki değişimlere uyum sağlayarak kendi ülke değerlerine de bunu katması ve proje fikri olan her girişimciye gerekli model önerisi sunmalıdır (Zholdyuly, 2022: 75).

Kitlesel fonlamanın dört dikeyi bulunmaktadır; Paya dayalı, Borca dayalı, Ödül bazlı ve Bağış temelli modellerdir. Özetle ilk olarak Hisse (pay) temelli kitlesel fonlama modelinin özelliği; yatırımcılardan istenen fonun girişim fikrine sahip şirketlere aktarılması, şirkette toplanan fonun çıkışı ve kar payı dağıtımının yapılmasıdır.

Bağış bazlı kitlesel fonlamanın özelliği; Yatırımcıların hayırseverlik davranışı ve sosyal fayda, bağış yapan kitlelerden Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK)'lara para akışı ve karşılığında finansal geri dönüşü olmamasıdır. Ödül temelli kitlesel fonlama da; fon sağlanan proje karşılığında maddi değeri olan veya olmayan ödüller verilir, fonlama karşılığında ön-satış ve ürün-hizmet satın alma, yatırımcı demek yerine destekçilerden girişimcilere veya işletmelere para akışı sağlamaktır. Son olarak borç temelli kitlesel fonlama modeli; Şirket veya girişim fikrine sahip bireylere borç karşılığı fon verilmesi ve bu borcun faiz getirisi olarak alınmasıdır (Fongogo, 2022).

Kitlesel fonlama son zamanlarda büyümekte olan işletmeler, gelişmek isteyen girişimciler ve daha önce belli bir girişim faaliyeti deneyimi olmamış yeni nesil girişimciler için gün geçtikçe daha yaygın hale gelmiştir. Geleneksel olarak sınıflandırdığımız melek yatırımcılar, bankalar gibi kuruluşlardan sermaye elde etmek istenildiğinde bu sadece kurumun tek elden bir finansman kaynağı verilir. Kitlesel fonlama söz konusu olduğu zaman binlerce kitlenin

bir projeye belirtilen asgari tutarlarda fon desteği yapılmaktadır. Bu yöntem geleneksel finansman yöntemlerine alternatif bir fonlama yöntemi olarak çıksa da bu yöntem ile çok iyi seviyeler de para elde etmek mümkündür. Kitlese fonlama platformları, proje başarılı olarak hedef konulan fon miktarına ulaşırsa toplanan paranın belirlenen tutar kadar komisyonu almaktadırlar. Yatırımcıların proje sahiplerine sağladığı fonlar karşılığında, girişimcilerin veya işletmelerin yapılan yatırım modeline göre pay veya ödöl olarak geri dönüşler olması gerekmektedir. Fon sağlayan yatırımcıların tercih motivasyonlarına göre kitlese fonlama modellerinden finansal veya finansal olmayan fonlama türlerine yönelebilmektedirler (Akyıldız, 2021: 33).

Finansal amaçlı fonlama modellerinden hisse (pay) temelli ve borç bazlı kitlese fonlamanın geleneksel girişim sermayesi veya melek yatırımcılar farkı yatırımcı diğer finansman araçlarından daha az tutarlarda fon desteği sağlayarak kitlese fonlamaya dahil olabilmektedir (Onur ve Değirmenci, 2015: 2). Finansal kitlese fonlama modeli ‘crowdfunding’ olarakta dile getirilebilir (Salenko, 2017: 140).

Finansal olmayan bağış ve ödöl temelli kitlese fonlama modelinde ise yatırımcılar gerçekleşmesi gereken projelerin bir nevi yardım desteği istemeleri gibi bir talep olduğu için yatırımcılar da o amacı gerçekleştirmek için fon ile katkı sağlarlar. Kitle fonlaması ilgili bazı araştırmalar finansal olmayan kitlese fonlama modellerini bağış temelli ve ödöl temelli fonlamaya ek olarak ön siparişe dayalı kitlese fonlama modeli de eklenmektedir. Finansal ve finansal olmayan iki grup arasındaki en net özellik, finansal açıdan kar motivasyonu getirisi ve göze alınan yatırıma karşılık aynı zamanda oluşabilecek risklere da katlanacak olmalarıdır (İşler, 2014: 56).

Özetle, kitlese fonlama modelleri dört kategoride incelenecektir. Bağış temelli, ödöl ön alım temelli, borçlanma temelli ve hisse temelli kitlese fonlamadır. Finansal olmayan kitlese fonlamalar, bağış ve ödöl temelli; finansal kitlese fonlamalar ise borç ve hisse temelli kitlese fonlamalardır.

Tablo 2.1: Kitlese Fonlama Modellerinin Özeti.

Türü	Katkı Şekli	Karşılık Şekli	Yatırımcının Motivasyonu
Bağış Temelli	Yardım/Bağış	Hayırseverlik	İçsel ve sosyal motivasyon
Ödül Temelli	Ödül/Ön-Satış	Armağan ve Ödüller	İçsel motivasyon ve ödül alma isteği
Borç Temelli	Borç	Getiri ve faiz şeklinde dönüş	Finansal getiri motivasyonunun birleşimi
Hisse Temelli	Pay	Başarılı olan projeler karşılığında elde edilen gelir	Finansal getiri motivasyonu

Kaynak: (Collins ve Pierrakis, 2012; akt, Akyıldız, 2021: 15).

Kitle fonlaması modelleri görsel bir şekilde tablo yardımıyla karşılaştırılmalı bir şekilde oluşturulmuştur. Ele alınan dört kategoride, sıralanan türlerin yatırımcılara sağlayacakları katkı şekli ve bunun sonucunda elde edilecek karşılık (Ödül, hisse, armağan vs.) açık bir şekilde gösterilmektedir.

2.5.1 Bağış Temelli Fonlama

Bağış temelli kitle fonlaması, herhangi bir ödül veya hisse karşılığı olmadan sadece hayırseverlik adı altında proje fikirlerine sağlanan katkıyla gerçekleşen bir kitlese fonlama modelidir. Bağış temelli model de yatırımcılar getiri karşılığı beklemedikleri için kar amacı da taşımamaktadırlar. Bu yüzden bu model için içeriği özel ve hassas olan projeler adına tercih edilmelidir. Yatırımcılar bu model de herhangi bir maddi karşılık talep etmezler yalnızca gerçekleşmesi gereken bir proje için kendi istekleri doğrultusunda fon sağlarlar ve bunun karşılığında manevi bir tatmin sağlarlar. Yatırımcılar manevi tatmin dışında vergi indiriminden de yararlanabilmektedirler.

Uluslararası Kalkınma Bankası'nın 2017 yılında Cambridge ve Chicago Üniversiteleriyle hazırladığı Amerika Kıtası Kitlese Fonlama Endüstri Raporu verilerine göre; Bağış (hibe) temelli kitlese fonlama da kadınların destek payının daha fazla olduğu %71 oranında daha aktif olduklarını ve toplam fonlama tutarlarının 20 bin avroyu geçmediği belirtilmektedir.

Bu model de yönelinen proje türlerinin en çok eğitim ve araştırma ile %45 tutarında fon toplandığını daha sonra tercih edilen bir diğer proje türü ise tamamen bağış ve hayırseverlik %41 fon hacminin olduğu belirtilmektedir. Bağış temelli kitlesel fonlama ile toplanan fon miktarının 2016 yılında 224 milyon dolara ulaşarak 2015 senesine nazaran %60 farkla bir büyüme kaydettiği bildiriliyor (Cambridge Üniversitesi, 2017).

Kitlesel fonlama modellerinin denetimi açısından bakılacak olursa, bağış temelli kitlesel fonlama modeli fon sağlayıcı yatırımcının herhangi bir maddi beklentisi olmadığı için denetimi en kolay kitlesel fonlama modelidir. Sadece proje sahiplerinin dolandırıcılık adı altında bağış toplama girişimleri denetim gerektiren bir durumdur.

Bağış temelli kitlesel fonlama hayırseverlik ve gönüllü olarak özel projelere fon sağlamak istedikleri için herhangi bir menfaatleri bulunmamaktadır bu yüzden bu model de yapılacak olan fon desteği riskli bir girişim değildir. Bu model de dikkat edilmesi gereken durum, sadece yardım fonu talep eden proje sahiplerinin hatta projelerin sahte olma ihtimalleridir.

Türkiye’de en son verilebilecek bağış türü fonlama örneği; “Fener Ol” kampanyası örnek verilebilir. Proje şu şekilde Fenerbahçe Spor Kulübü, kulübün borçlarının bir kısmının ödenmesi için fon talep etmiştir. Kulüp destek çağrısını kendi internet sitesinden Fenerbahçe Spor Kulübü olarak finansal açıdan zorluk çekmektedir. Fenerbahçeye özgü bugüne kadar gerçekleştirilmeyen kitlesel kaynak elde etme projesi gerçekleştirilmiştir. Taraftarların forma satın alma ve SMS destek yağışı sonucunda 57 Milyon TL’lik kulübe bir fon sağlanmış oldu. Forma satışları bağış temelli fonlama desteğine dahil değildir. Taraftarların sağladıkları ücret karşılığında onlara verilen forma ödül bazlı kitlesel fonlama modeli içerisinde olmaktadır (Şanlıoğlu, 2019: 14). Buna ek en basit örnek olarak, Afrika’daki kabilelerin yaşam zorluğu verdiği bir ortamda su kuyularının açılması için küçük miktarlarda toplanan paralarla onlara değer katılması da bağış temelli bir fonlama örneğidir.

2.5.2 Ödül Ön Alım Temelli Fonlama

Ödül temelli kitlesel fonlama, kitlesel fonlama modelleri arasında en yaygın şekilde kullanılan modeldir. Bu model de yatırım yapan kitleler bağış temelli model gibi herhangi bir karşılık beklemeden sadece girişimcilerin verecekleri finansal bazlı olmayan bir ödül alırlar. Ödüller, yapılan fon desteği karşısında bir teşekkür notu, bir kitap ön yüzünde yatırımcının ismine armağan şeklinde veya film tanıtımı başlangıcı veya sonunda kitlelerin

isimlerinin listelendiği destekleri için adlarının geçirilmek üzere teşekkür mesajının yazıldığı bir kısım gibi çeşitli şekillerde yapılabilmektedir. Ön alım modelin de ise kitle fonlama platformlarında fon sağlayan yatırımcılara, girişimcinin faaliyet aşamasına geçireceği ürünü ücretsiz veya daha ucuz bir fiyatla önceden satın alma hakkı verilmektedir (Şanlıoğlu, 2019: 14).

Kitlesel fonlama modelleri arasında en popüler ve en bilinen tür ödül bazlı fonlama modelidir. Bu yüzden artık insanlar tarafından bu fonlama modeli klasik bir fon haline gelmiştir. Türkiye’de ilk olarak kabul edilen ve faaliyete geçen fonlama modeli ödül temelli kitlesel fonlama modelidir (Canbaz ve Çonkar, 2018: 4). Dünya çapında kitlesel fonlama platformları alanında zirve seviyesinde olan Kickstarter ödüle dayalı kitle fonlaması platformudur ve ödül alanında verilebilecek en iyi örneklerdendir. Ödül temelli bir diğer en iyi örneklerden biri de Indiegogo platformudur ve ödül modeline ek olarak bağış temelli kitlesel fonlama modelinde de faaliyet göstermektedir (İşler, 2014: 56). Ödül bazlı kitlesel fonlama modeli proje sektörü çoğunlukla fotoğraf, müzik, sinema, eğlence ve sanat türünde projeler olmaktadır (Bayram ve Karaçam, 2022: 65).

Ödül temelli kitlesel fonlama modelinde hedeflenen fon miktarına ulaşan projeler “ya hep ya hiç” görüşü çerçevesinde belirlenen tarihlerde fon sağlayan yatırımcılara verilecek ödüllerdir. Başarılı olmayan projelerde ise fon talep eden girişimci planladığı hedefe ulaşamadığı için yatırımcılar da herhangi bir ödül alamayacaklardır. Ödüller ise, yapılan yatırım karşılığında her yatırımcıya bir teşekkür kartı, yatırım yapılan ürünün ilk kullanımları için birer tane proje dahili yatırım yapanlara gönderme veya yatırımcılara özel bir indirim kodu ile satın alınabilmesini sağlama veya yatırımcılarla birlikte proje lansmanına katılma ardından yemek yenmesi gibi karşılıklar ile ödüller çeşitlendirilebilir (Çubukçu, 2017: 159).

Türkiye’de ödül temelli sistem yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Ülkemizin ödül bazlı ilk kitlesel platformu CrowdFon ödül bazlı bir platformdur. Örneğin; ABD’de bir saat firması yaptığı akıllı saat üretme projesinde başarı ile sonuçlanması sonrası bu fon süreci boyunca finansman sağlayan kişilere bir saati ücretsiz olarak verebilme durumu olmuştur (Atsan ve Erdoğan; 2015).

Ödül bazlı kitlesel fonlama modelinde hisse (pay) temelli fonlama modelinden daha karlı bir yöntemdir. Şöyle ki; Proje yapım aşamasında girişimcinin yaptığı harcamalar ve bunların belli geri ödemeleri bulunmaktadır, proje başarıya ulaştıktan sonra girişimci ayrıca projeden her yatırımcıya belli oranlarda hisse verecektir. Ödül temelli model de daha az maliyetli bir yolla sadece proje karşılığı küçük hediyeler veya ödüller verilecektir. Girişimi yapılan bir ürün veya iş fikri fon toplanma hedefini gerçekleştirmiş olsa bile bir sonraki aşamada olası bir aksilik yaşanabilir ve başarılı olmayabilir. Bu durumu kontrol altına alabilmek ise girişimcilik konusunda yeni deneyimlere sahip kişiler için zor olabilmektedir.

2.5.3 Borçlanma Temelli Fonlama

Borçlanma veya kredi yolu ile kitlesel fonlama da yani (P2P) girişimciler, projeye fon sağlayan yatırımcılar tarafından elde ettikleri fonları borç gibi toplayıp kampanya sürecinde girişimci tarafından belirtilen zaman dilimine kadar bunu tamamlarlar. Daha sonra yatırımcılara fon alım sürecinde geri ödemesi hakkında söylenilen tarihte faiziyle birlikte geri ödeme sorumluluğu üstlenirler. Bu modeli girişim fikrini hayata geçirebilmek için bankalardan kredi alamayan herhangi bir mal varlığına sahip olmayan veya banka kriterlerine uymayan kişiler bu modeli tercih ederler. Çünkü borçlanma temelli kitlesel fonlama modelinde bankalara nazaran daha düşük faiz oranları ile geri ödeme sağlayacaklardır. Faiz oranları hesaplanırken her zaman risk faktörü dikkate alınmaktadır. Faiz oranlarını seçilen ilgili kurumlar yapabildiği gibi projenin yayınlandığı kitlesel fonlama platformları da belirleyebilme yetkisine sahiptir. Kitlesel fonlama platformları kredilerin toplanması sonrası ödeme yapan yatırımcıların hesaplarına aktarmaktadır. Türkiye’de kitlesel fonlama gelişme sürecinde olan bir olgu olduğu için borçlanma yoluyla kitlesel fonlama modeline ait bir platformda bulunmamaktadır.

Borç temelli kitlesel fonlama modelinde kitlelerin kredisi olarak bilinen borçlanma temelli kitlesel fonlama modelinin hem kişiler hem de gelişmekte olan işletmeler için paraya ihtiyaç duydukları anda onu tedarik edebilmenin kolay bir yoludur (Akyıldız, 2021: 18). Borçlanma temelli fonlama da geleneksel yöntemlerden olan bankalar gibi kurumlardan kredi alıp yüksek faiz ile ödemek yerine kitlelerden bu fonu elde edip proje başarılı sonuçlanması ile birlikte borcunu makul faiziyle geri ödemektedir.

Yatırımcıların destek verip sağladıkları fon karşılığında girişimciden geri alacakları para miktarını kitlesel fonlama platformları projenin başarıya ulaşması durumunda dahi olsa projenin yatırımcılara verilecek borçlar bitmeden girişimci işletme konusunda hakka sahip olsa da mülkiyeti verilmemektedir. Bu durum yatırımcıya güven vermektedir. Borçlanma temelli kitlesel fonlama hisse bazlı fonlama modelinden farklı olarak aldığı fon karşılığında projeden pay vermek yerine geri ödemeyi tercih eden bir modeldir.

Girişim fikrine sahip bir bireyin finansman bulmak için bankaya başvurması ve istediği miktarın olumlu sonuçlanacağı çok olası bir durum değildir. Banka gibi geleneksel kuruluşlar girişimci deneyimi, borcun ödenebilecek mali güce sahip olunmasını gibi prosedürler sunarak süreci zorlaştırmaktadırlar. Bu yüzden kitlesel fonlama sayesinde büyük kitlelerden küçük miktarlarda daha az maliyetli borç edinme şansı bulabilmektedirler.

Borç temelli kitlesel fonlama modeli, bankaya ait bir işlem olan kredi verme durumlarının artık başka finansman araçlarıyla da karşılanabilmesini sağlamaktadır. Bu fonlama sisteminde en büyük avantaj sayılabilecek durum banka veya benzeri kurumların bulunmamasıdır. Geleneksel finansal araçların dahil olmaması yatırımcılar tarafından daha çok kar beklentisi talebi oluştursa da bu model de yatırım riski de büyüktür. Çünkü borca dayalı fonlama sisteminde proje sahiplerinin de sahip olduğu bir nakit akışı genelde yoktur.

Borç temelli kitlesel fonlamaya verilebilecek fazla örneklerimiz olmasa bile bu model gelişmekte olan bir türdür. Bu konuda verilecek örneklerden biri de Funding Circle platformudur.

2.5.4 Hisse Pay Temelli Fonlama

Kitlesel fonlamanın son zamanlarda alternatif finansman sistemin tercih edilen bir model olması başarı sonucuna erişmiş projelerden sonra şirkette pay sahibi olabilmeleridir. Bu modele yatırım yapan bireylerin amacı kar elde etmektir. Bu yüzden bağış bazlı ve ödül bazlı kitlesel fonlama modellerinin aksine bu yöntemle yatırım yapan kişiler şirketin kar elde etmesi sonucu kendilerine getiri sağlamasını talep ederler (İşler, 2014: 53).

Finansal amaçlı kitle fonlaması türü içinde sınıflandırılan hisse temelli kitlesel fonlama son zamanlarda ortaklık adı altında da dillendirilmektedir. Bu kitlesel fonlama modeli sayesinde yatırımcı ve girişimci arasında yapılan bir fon akışı sonucu projenin başarılı olması ile

projeye ortak olma şansı elde edilir ve yatırımcılar bundan kar elde etmektedir (Canbaz ve Çonkar, 2018: 45).

Bu yöntemin bir sözleşme çerçevesinde yapılması sebebiyle şirketin proje sonucu ile yatırımcılara vereceği hisse (pay) olmakla birlikte gelecekteki süreçlerde de şirketin elde edeceği kar paylarını sözleşmeye dahil edebilmektedirler. Proje fikrine sahip girişimcilerin bu yöntem ile projelerini bir grup kitleye fonlatarak sadece girişimlerini hayata geçirmezler bununla birlikte yeni yüzler yeni ortaklar kazanmış olmaktadır. Bu yüzden şirkette projeyi ve onun gelişmesini düşünecek birden fazla kişi olacaktır avantaj olması açısından daha başarılı olmasında destekleyici niteliktedir (Şanlıoğlu, 2019: 21).

Hisse (Pay) temelli kitlesel fonlama modeli ülkemizde yasal olarak ilk defa 3 Ekim 2019'da yürürlüğe girmeye başlamıştır. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) yasal olarak kabul edilen bu model için paya dayalı kitle fonlaması faaliyetlerine aracılık edecek platformları devreye sokmaya başlamıştır. 2021-2022 yılları paya dayalı kitlesel fonlama raporuna göre; bugüne kadar SPK tarafından yetkilendirilmiş 8 adet paya dayalı kitlesel fonlama platformu bulunmaktadır. Bu platformlar arasında 7 tanesi belirtilen yıllar ile bugüne kadar en az bir proje kampanyası hedefine ulaşarak yayımlanmıştır.

Türkiye'deki ilk hisse bazlı paya dayalı kitle fonlaması projesi 11 Mayıs 2021 tarihinde Fon bulucu platformunda başlamıştır. 2021 yılı ilk proje kampanyasından 2022 yılı sonuna kadar toplam 80 kampanya sonuçlanmış olup sadece 65'i hedeflenen fon miktarını toplayıp başarılı olmuştur. Başarılı olan projelerden yaklaşık olarak 223 milyon TL fon toplanmıştır. Toplanan fon miktarının en yüksek tutarına sahip olan Fonangels platformun da yayımlanan ve yaklaşık 19 milyon TL fona sahip Alternatif SuperApp projesi olmuştur. Başarılı olarak fon hedefine ulaşan projeler de ortalama yatırımcı sayısı 998 iken, bunlardan sadece 98'i daha önce bir yatırım faaliyeti geçmişi bulunan yani nitelikli yatırımcılardır. Hedefine ulaşan bir projeye katılan en çok yatırımcı ise, 2440 kişi olmuştur.

2.6 DÜNYADA KİTLE FONLAMASI PLATFORMLARI

Dünya çapında 2016 yılı ile birlikte 2000'ni aşıp giderek artan kitle fonlaması platformları bulunmaktadır. Crowdfunder, Syndicate Room, Quitise, Venture Crowd, Crowdcube hisse pay) temelli, Kiva, Prosper, Opportunity, GrowVC borçlanma temelli, Kickstarter, Indiegogo, Catapooolt, Rockethub ödül temelli ve Gofundme, Patreon, Experiment de bağış

temelli kitlesel fonlama platformlarının en iyi bilinirlik sıralamasındadır. Dünya çapında kitle fonlaması platformu olarak en iyi ilk 30 platforma aşağıdaki tabloda yer verilecektir.

Tablo 2.2: Dünya’da En Büyük Kitlesel Fonlama Platformları.

Bağış Temelli Kitle Fonlama	Ödül Temelli Kitle Fonlama	Borç Temelli Kitle Fonlama	Hisse Temelli Kitle Fonlama
Gofundme	Kickstarter	PeerBerry	SyndicateRoom
RocketHub	Indiegogo	Crowdestor	Equitise
Crowdrise	Catapooolt	Mintos	Venture Crowd
MightyCause	Oneplanetcrowd	Swaper	Birchal
FundRazr	Lendahand	FastInvest	Crowdcube
Fuel a Dream	Goteo	Esketit	Seedrs
Oneplanetcrowd	Ulule	Debitum	Crowdfunder
	Wiseed	Axiafunder	Vested
	KissKissBankBank	LenderMarket	SVX
		Estateguru	Oneplanetcrowd
		Reinvest24	Lendahand
		Robocash	Startupxplare
		Housers	Companisto
		Hesfintech	Seedmatch
			Wiseed
			KissKissBankBank
			SeedInvest
			Republic
			NextSeed

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

Dünya üzerinde kitle fonlama uygulamaları yeni bir yöntem değildir. Bazı verilere göre ilk başarılı örneği olarak görülen bir İngiliz rock grubunun internet üzerinden hayranları tarafından topladığı bağış ile 1997 tarihinde çıktığı turnedir. Bazı veriler de ise 2003 yılında sanatçıları destekleyen artistshare sitesinin kuruluşu ile kitle fonlamasının başladığı söylenmektedir. O dönem içerisinde fazla popülerliğe sahip olmayan kitle fonlaması yöntemi yaşanan 2008 krizi sonrası kaynak arayışını arttırmıştır. Orta ve küçük ölçekli işletmelerin iş girişimleri açısından büyük bir şans yaratmış ve böylelikle talep görerek ivme kazanmıştır. 2012 yılına gelindiği zaman ABD’de Barack Obama tarafından imzalanan ‘JOBS’ yasası ile kitle fonlaması yönteminin yasal altyapısı oluşturulmuştur. Avrupa’da

aynı yıl içerisinde kitle fonlaması platformlarının düzenlenip aktif bir şekilde denetlenmesi için ‘The European Crowdfunding Network’ kurulmuştur. Yasal altyapının birçok ülkede oluşturulması ile birlikte kitle fonlaması büyük bir gelişme kaydetmiştir.

2.6.1 Kickstarter

Amerika’nın New York Şehrinde 2009 yılında kurulmuştur. Kickstarter ödül temelli bir kitlesel fonlama platformudur. Proje fikrine sahip girişimciler kabul gören projelerini başlattıkları zaman hedef olarak belirledikleri sürede toplanması gereken fon tutarına ulaşmazlarsa paralar yatırımcılara geri iade edilmektedir. Fakat hedeflenen tutar toplanması halinde başarılı sayılan proje’den Kickstater %5 oranında komisyon almaktadır.

Kickstarter platformunda yer alan proje içerikleri sanat kategorisinde olan; fotoğraf, edebiyat, müzik, tiyatro, dans olarak sayacaklarımızın yanında ürün pazarlama, gıda ve video oyunları gibi farklı alanlarda da faaliyet göstermektedir.

Kickstarter platformunun başarılı bir şekilde ilerlemesi ve bilinmesinin sebebi proje sahibi girişimcilerin ürün tanıtımlarının önceden yapılmasıdır. Buna ek olarak proje fikri sahibinin ürünün faaliyete geçmeden önce ne kadar talep göreceğini, piyasa göre fiyat tutarını, ürünün herhangi bir eksikliğinin olabileceğini tahmin etme imkanına sahiptir.

Tablo 2.3: Kickstarter Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Modeli	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
Küresel	Toplam Fon’dan %5 komisyon alınır.	Ödül temelli	Sanatçılar, müzisyenler, tasarımcılar vb.	Brooklyn, New York

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

2.6.2 Indiegogo

Kickstarter’ın ana rakibi olarak görülen bir kitlesel fonlama platformudur. Indiegogo finansal olmayan kitlesel fonlama platformu olan bağış temelli kitlesel fonlama modeline ait projelerden oluşmaktadır. Bu platformun avantajlarından biri ‘ya hep ya hiç’ modeli ile esnek bir finansman yapısına sahip olan ‘hepsini tut’ modeli ile birlikte çalışmasıdır. Indiegogo ‘hepsini tut’ modelini kullanması ile yatırımcılardan toplanan fon tutarından %9’nu, ‘ya hep ya hiç’ modelini kullanırken ise projelerden %4’lük komisyon ücreti almaktadır. Ya hepsi ya hiç modeline göre proje başarı ile sonuçlanması durumunda

girişimci yani iş fikrine sahip olan kişiye toplanan fonlar aktarılır. Proje başarısızlık ile sonuçlanır ise toplanan fon miktarı yatırımcılara geri iade edilir. ‘Hepsini tut’ modelinde ise proje başarısız kabul edilirse bile toplanan fon tutarı girişimciye aktarılır.

Tablo 2.4: Indiegogo Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Modeli	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
Küresel	Toplam Fon’dan %5 komisyon alınır.	Ödül temelli	Teknisyenler, hizmet temelli sebepler, küçük ölçekli işletmeler vb.	San Francisco, California

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

2.6.3 Gofundme

Kitlesele fonlama platformlarının bir başka oyuncusu olan GoFundme, Kicstarter platformuna göre içerik olarak farklı faaliyetlere sahiptir (Legal.com). Gofundme internet platformunda yer alan proje fikirleri bağış temelli fonlama modellerinden oluşur. 2008 yılında kurulan platform 2010 yılında aktif bir şekilde proje faaliyetlerinde yer almıştır. Bu platform sitesine dünyanın her yerinden yatırımcılar tarafından fon desteği yapılabilmektedir. Gofundme, insanların özel acil bir ihtiyaç durumlarında kullanılır. Bunlar insanların ileri derece hastalık veya ölümcül bir sebepten dolayı destek vermek amaçlı toplanması gereken fonlar için kurulan bir platformdur.

Tablo 2.5: Gofundme Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
Küresel	Komisyon tutarı %5, ödeme işlemcileri bağış başına %2,9 alınır.	Bağış temelli	Sanatçılar, hizmete dayalı nedenler, tasarımcılar vb.	Redwood, California

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

Gofundme kurulduğu yıldan bu yana çeşitli projelerden 5 milyar dolardan fazla gelir elde etmekten sorumlu bir platformdur. Gofundme platformu aylık 140 milyon dolardan fazla bağış almaktadır. Bu kitlesele fonlama platformu 2016 yılında 100 milyon dolar elde etmiştir (Cloudways).

2.6.4 Crowdfunder

Crowdfunder platformu küresel anlamda değişime dayanan yerel çözümlerin gücüne dayanmaktadır. Platform olarak yalnızca projeleri finanse etme amacına ek olarak aynı zamanda Kurumsal Sosyal Sorumluluk kapsamında gönüllülük ve bağışlar yoluyla girişimcileri desteklemektedir.

Tablo 2.6: Crowdfunder Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
İngiltere	Toplam Fon'dan %5 komisyon alınır.	Hisse pay temelli	Kişisel bağış toplama	İngiltere

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

Crowdfunder on yıl kadar geçmiş deneyime sahip bir platformdur. Kitlese fonlama yönteminde önemli gelişmeler kaydederek yüz binlerce proje fikrinin 300 milyon Euro üzerinde fon toplamalarına destek olmuştur. (<https://www.crowdfunder.co>).

2.6.5 Syndicate Room

Syndicate Room 2013 yılında kurulmuştur ve kendi portföyünde 100'den fazla hızlı bir şekilde büyüyen şirketleri vardır. Bu platform yatırımcılara karşı sağlam bir güven ortamı ve itibar sağlamıştır.

Tablo 2.7: Syndicate Room Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
Küresel	Toplam Fon'dan %4'lük takip ücreti alınır.	Hisse pay temelli	Startuplar ve küçük ölçekli işletmeler	Cambridge, İngiltere

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

2.6.6 Crowdcube

Crowdcube İngiltere merkezli bir kitlese fonlama platformudur. Bu kitlese fonlama platformu yatırımcılara güven veren ve desteklemek istedikleri proje fikirlerine karşı gelecek

vaat eden girişimler üzerinde yoğunlaşmalarına olanak tanımaktadır. 2017 yılında 325'ten fazla girişim faaliyetinde bulunmak isteyen şirketler crowdcube platformunu tercih etmiştir.

Tablo 2.8: Crowdcube Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
İngiltere	Toplanan fon tutarından %7'sini ve %0,75 - %1,25'i tutarında da başarı ücreti alınır.	Hisse pay temelli	Küçük işletmeler, startup, kitle fonlaması vb.	Exeter, Birleşik Krallık

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

2.6.7 Seedrs

Seedrs 2009 yılında kurulan ve Jeff Lynn ve Carlos Silva tarafından 2012 yılında faaliyete başlatılan İngiltere merkezli pay temelli bir kitlesel fonlama platformu şirkettir. Bu platformda toplanan en büyük fon tutarı, 1.000'den fazla yatırımcıdan 11,2 milyon Euro toplayan TransferGo projesi ile toplanmıştır.

Tablo 2.9: Seedrs Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
İngiltere	Elde edilen kar üzerinden %7,5 alınır.	Hisse pay temelli	Küçük ölçekli işletmeler, Startuplar vb.	Londra

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

2.6.8 Crowdrise

Crowdrise platformu 2017 yılında Gofundme tarafından satın alınmıştır. Bu kitlesel fonlama platformu bir finansal getiri karşılığı olmadan sosyal kuruluşlara hayırseverlik yapmayı amaçlar. Buna ek olarak üniversite öğrencilerine burs yardımı, düğün desteği, doğum günü kutlama ve diğer etkinlikler gibi birçok alanda destek olmaya çalışmaktadır.

Tablo 2.10: Crowdrise Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
Küresel	Toplam fon tutarından %2,9	Bağış temelli	Sosyal etkinlik, Hayırseverlik vb.	Detroit, Michian

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

2.6.9 Kisskiss Bankbank

Kisskiss Bankbank Eylül ayı 2009 yılında Omblin le Lasseur, Adrien Aumont ve Vincent Ricordeau tarafından kurulmuştur. Fransız kitlesel fonlama platformudur. Bağış ve ödül temelli kitle fonlaması modelini benimsemektedir. Öncelikli olarak bağış bazlı model de hizmetlerini Avrupa'ya sunmuştur. Kisskiss Bankbank temel olarak 'ya hep ya hiç' sloganı kabul eder ve toplanan bağış projelerinden toplam fonun %5'ini komisyon olarak almaktadır.

Tablo 2.11: KissKiss Bankbank Platform Özeti.

Konum	Platform Ücreti	Model	Kullanım Alanı	Faaliyet Yeri
Fransa	Toplam fon tutarı üzerinden %5 komisyon alınır.	Ödül temelli	Sanatçılar, müzisyenler, sanat konusunda yaratıcı kişiler vb.	Paris

Kaynak: (CLOUDWAYS by DigitalOcean, <https://www.cloudways.com>).

Kisskiss Bankbank platformunda bağış temelli proje kampanyaları hedeflenen fon tutarına ulaşamazsa girişimcilerden herhangi bir ücret alınmaz ve proje tam olarak finanse edilememesi durumunda bağışlanan tutarın tamamı yatırımcılara geri ödenir.

2.7 KİTLE FONLAMASI ÜZERİNE LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Ergen vd. (2013), çalışmasında özetle kitlesel fonlama tanımlaması yapılarak kitlesel fonlama kavramının çeşitli şekillerde adlandırılabilmesine açıklık getirilmiştir. Türkiye'de geleneksel risk sermayesi şirketlerine yapılan yatırımların bir risk olarak görülmesi ve en önemlisi yapılacak olan yatırım projelerine ve süreçlerine karşı deneyimsizlik ve yanlış yönlendirilmeler sonucu kişilerin çekingenliklerinin oluşması bu şirketlere yapılacak olan yatırımların yapılmamasını ve bu konuda ilerleyemedikleri açıklanmaktadır. Bu duruma

karşı üç ana temel durumu inceleyerek risk sermayesi şirketlerindeki yetersizliklerin görülebileceği söylenmektedir. Kitlesel fonlama bu süreçte yatırım yapılabilecek bir kaynak olarak görülmektedir. ABD’ de çıkarılan teşvik ve düzenlemeler açıklanarak, Türkiye için kitlesel fonlamaya yönelik öneriler ileri sürülmüştür. Özetle, risk yatırımcı kuruluşların sağlayamadığı fonu, kitleleri devreye sokarak daha fazla bireyin daha az yatırımlar yaparak risk faktörünün azalması ve girişimcilere fon sağlama konusundaki sorunun geniş kitleler sayesinde aşılmağa olduğu anlatılmaktadır.

Anbar (2020), bu çalışmada proje fikrine sahip girişimcilerin ortak sorunu olan fon bulma sürecinde kitlesel fonlamayı kullanarak nasıl fon sağlayacakları konusunda bilgi vermektedir. Girişimcilik kültürü ile yakından alakalı olan kitlesel fonlamayı genel bir şekilde tanımlayarak bu sistemden nasıl yararlanabilecekleri konusunda açıklama yapılmaktadır. Bu sayede girişimcilerin yatırım fonu bulma konusunda kitlesel fonlama farkındalığı ve varlığı öne sürülmektedir. Girişimcilik projelerine katkı sağlayacak bir alternatif finansman yöntemi olan kitlesel fonlamanın gelişmesi gerektiği görüşünü ortaya koymuştur.

Mollick (2014), bu çalışma da kitlesel fonlamanın dinamikleri konusu adı altında kitle fonlamanın her bireyin internet üzerinden küçük katkılar da bulunarak herhangi bir finansal araçlar olmadan fonlama ihtiyacının karşılandığından söz edilmektedir. Kitlesel fonlama sisteminin başarı ve başarısızlıkları altında yatan faktörlerden bahsedilmiştir. Bunları; proje kalitesine, kişisel ağların güçlü oluşuna, proje türüne vs. gibi nedenlere bağlanılmıştır. Girişimcilere zamanlamanın, planlamanın iyi bir şekilde yapılarak faktörleri göz önünde bulundurulması gerektiği konusunda önerilerde bulunulmuştur. Burda ki amaç, en önemli platform olarak bilinen Kickstarter platformu verileri incelenerek kitlesel fonlamaya geniş bir bakış açısıyla bilgilendirme sağlamaktır.

Şahinoğlu (2019) çalışmasında, kitlesel fonlama türlerinden biri olan ödül bazlı kitlesel fonlama projelerinin başarısını etkileyen faktörler incelenmiştir. Bu çalışma alanında daha önce kitlesel fonlama projelerinin başarılı sonuçlanma şartlarının incelenmediği ifade edilmektedir. Türkiye’de ödül bazlı projeler için faaliyette bulunan platformların 2018 temmuz-kasım aylarında başarı kaydetmiş olan 16 prje sahibi ile görüşme yapılmıştır, görüşmeler sonucu elde edilen veriler ile bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgular, proje sahiplerinin fon sağlayıcılara (yatırımcı) karşı yapılacak olan adımları içermektedir. Proje

türüne göre varolan projelerle karşılaştırılarak bir fon miktarı belirleyen, proje içeriği ile ilgili bilgi sunularak ve bunu görselleştirerek projeye karşı tatmini arttırmaktadır. Proje süreci boyunca aktif bir şekilde sosyal ağlar ile proje hakkında hatırlatmalar ve güncellemeler yapılarak başarılı bir fonlama süreci geçirileceği sonucuna varılmıştır. Buna göre, proje sahibinin yenilikçi ve aktif oluşu, projenin sunumu, sosyal ağ etkileşimi başarı faktörleri olarak sayılmaktadır.

Ata (2018), kitlesel fonlamanın öncelikle tanımı, türleri, gelişimi, işleyişi ve en önemlisi ortaya çıkma nedeni araştırılmıştır. Geleneksel finansman yöntemlerinin fon sağlama aşamasında yeterli olmaması ile internet üzerinden alternatif bir finansman yöntemi olan kitlesel fonlama tekniğinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dünyada ki gelişim hızına ve işleyişine göre Türkiye’de bu durum daha yavaş ilerlemektedir. Bu çalışmada, kitlesel fonlamanın türkiye potansiyeli incelenerek yapılan araştırmada başarılı bir şekilde kullanılabilmesi için yasal alt yapı düzenlemelerinin bulunması gerektiği belirlenmiştir. Yasal alt yapının geleneksel finansman yöntemleri ile birlikte kurulmaya çalışıldığı kanunlaştırılma sürecinin ise dünyadaki kitlesel fonlama süreci ile birlikte ilerlediği aktarılmıştır. Bunun sonucunda, Türkiye kitlesel fonlama sisteminin gelişimi konusunda istikrarlı bir şekilde ilerleme göstermesi sonucunda yabancı yatırımcı profilini arttıracaktır.

Canbaz ve Çonkar (2018)’ da girişim hareketlerinin olduğu ve bunun ardından bir yatırım durumunun da doğacağı için sermaye ihtiyacı doğacaktır. Sermaye ihtiyacını karşılamak başlıca bir sorundur fakat müslüman toplumlarda bu borçlanma şeklini faiz odaklı çalışan geleneksel bankacılık anlayışı sağlamak sermaye yetersizliğini önlemeyi daha da zorlaştırmaktadır. Bu yüzden bu toplumlar geleneksel finans kurumları dışında yeni bir kavram olan alternatif bir fon sağlama sistemi kitlesel fonlamaya başvurulmuştur. Kitlesel fonlama modellerinin bağış, ödül ve hisse (pay) bazlı kitlesel fonlama modelleri islami finans için uygun bir fon sağlama sistemleri iken borçlanma bazlı kitlesel fonlama türü de faiz karşılığı olmaması ile uygun olarak kabul edilmiştir. Müslümanlar dini yönden bir yasak olan faizi ve faiz getirisi olan hiçbir finans uygulamalarını kullanmamaktadır. Ülkemizde islami finansın payının artırılması adına 2015 ve 2016 yılları arasında Ziraat Katılım ve Vakıf Katılım bankaları faaliyete başlamıştır.

Belleflamme ve Lambert (2014), bu çalışmada söz konusu kitle fonlamasını oluşturan girişimciler ve yatırımcılara ait diğer çalışmalara değinilmiştir. Ancak asıl amaç olan kitlesel

fonlama platformları üzerine yapılan çalışmaların literatür açısından daha az ele alınması dikkatleri üzerine çekmiştir. Çok taraflı olan platform teorisindeki gelişimlerin, kitlesel fonlama platformlarının işleyiş sürecine nasıl entegre edileceği konusunda planlama ve değerlendirmeler yapılmaktadır.

Gürler (2016), araştırmada geleneksel finansman yöntemlerinin aksine kitlelerin fonlama hareketi ile kitlesel fonlamaya bireylerin katılma kararını etkileyen faktörleri incelemektedir. Ülkemiz açısından Gelişmekte olan bir kavram olan kitle fonlamasında bireylerin hangi sebep ve faktörler karşısında bu sisteme katılma kararını verdikleri incelenecektir. Türkiye ve ABD arasındaki farklılıklar da açıklanarak anket yöntemi ile asıl amacı olan kitlesel fonlama platformlarında bulunan projelerin kabul edilmesinde etkili olan faktörlerin anket toplama yöntemi ile incelenmesi ve daha sonra sonuçlar analiz edilmektedir. Literatür de yatırımcıların kitlesel fonlamayı kullanmalarına etki eden faktörlerin belirlenmesine yönelik bir çalışma yoktur.

Kurt Cihangir (2018), Dünya’da hızlı bir şekilde gelişen kitlesel fonlama ile ilgili Türkiye de ilk düzenlemenin Aralık 2017 yılında yapılması ile Kitlesel Fonlama Platformlarının kabulü gerçekleştirilmiştir. Teknoloji çağında oluşumuz artık şirketlerin veya küçük işletmelerin dışında bireylerin de iş fikirlerini ticari bir hale getirip belli bir girişimde bulunabileceği görülmektedir. Kitlesel fonlama finansal piyasalar için bir yenilik ve girişimcilerin proje fikirlerinin faaliyete geçirilebilmesi için fon ihtiyacını karşılayan bir sistemdir. Kitlesel fonlama incelenerek, kitlesel fonlama türleri olan hisse bazlı fonlama sistemi üzerinde durulacak ve bu model ile ilgili ikinci bir hukuki düzenlemeler hakkında bilgi verilecektir.

Çubukçu (2017), çalışmasında Türkiye’deki kitlesel fonlama platformlarını konu edinerek aktif olan platformları analiz ederek onlar hakkında bilgiler vermeye çalışılmıştır. Girişim fikrine sahip insanlar bu platformlar aracılığıyla projelerini büyük kitlelere erişerek ihtiyaçları olan fonu karşılayabileceklerdir. Türkiye’deki kitlesel fonlama platformları mevzuat boşluğu nedeniyle henüz başlangıç seviyesindedir. Bu çalışma daha önce ülkemizde varolan platformların tümü incelenerek platformda; proje sayıları, başarıya ulaşmış projeler, fonlanan projeler, destekçi sayıları sonuçları hakkında bilgiler bu denli aktarılmamıştır. O yüzden kitlesel fonlama alanının da farklı bir bakış açısı getirmiştir.

Akyıldız (2021), bu çalışmada kitlesel fonlama kavramı, tanımı, tarihçesi, platform ve modelleri gibi temel ayakları ele alınarak açıklanmaktadır. Bu araştırma da asıl amaç ise kitlesel fonlamanın başarılı olmasına etki eden faktörleri incelemektir. Bu kapsamda kitlesel fonlama türlerinden ödül temelli kitlesel fonlama için fon çağrısı yapan başarılı ve başarısız projeler incelenmiş bu başarı ve başarısızlıklarına sebep olan faktörler sinyal teorisi ve sosyal ağ teorisi ile incelenmiştir. Amerika ve Türkiye verileri karşılaştırılarak başarıya yol açan faktörlerin başında proje açıklama uzunluğu, fonlama süreci için belirlenen süre, belirlenen fon miktarı, proje sahibi hakkında bilgilerin olması gibi ve sosyal ağ açısından Twitter, Instagram ve LinkedIn hesaplarından birine sahip olma kriterleri kitlesel fonlama başarısını etkileyen faktörler olarak bir sonuca varılmıştır.

Fettahoğlu ve Khusayan (2017), çalışmasında yeni bir finansman olanağı olan kitlesel fonlamayı çeşitli açılardan ele almayı amaçlamaktadır. Genel bir şekilde kitlesel fonlama kavramından, türleri ve aktörlerinden kısaca bahsedilerek Türkiye’de ve Dünya’da kitlesel fonlama sisteminin mevcut durumuna, başarı faktörlerine, güçlü ve zayıf yönlerine dair değerlendirmeler yapılacaktır.

Bayram ve Karaçam (2022), bu çalışma da ilk olarak paylaşım ekonomisi ve kitlesel fonlamayı, ikinci bölümde kitlesel fonlama ve gelişimi ve İslami kitlesel fonlama ele alınmıştır. Son bölümde ise 2013 yılı ve günümüzdeki kitlesel fonlama da İslami Finans platformlarının bulunduğu ülkeler kıyaslanmıştır. Müslüman birey olan girişimcilerinde fon ihtiyacı doğabilir. Bu yüzden borç temelli kitlesel fonlama türü dışında geriye kalan hisse temelli, bağış temelli ve ödül temelli kitlesel fonlama modeli islami finans için uygundur. Dünyanın ilk lisanslı kitlesel fonlama platformu Ethis’dir. Çalışma da Ethis kurucularına bu bağlamda 10 adet soru yöneltilerek İslami kitlesel fonlama platformları ile alakalı çalışmalar incelenmiştir. İslami finans platformları her ne kadar artış gösterme yolunda olsa da Müslüman topluluğu karşısında eksik kalmaktadır. Bu çalışma da ülkemizde kitlesel fonlama ve İslami kitlesel fonlama platformları açısından büyük bir eksiklik mevcuttur. Nüfusun büyük çoğunluğu Müslüman olan bir ülkenin bu eksikliği giderilmesi gerekmektedir.

Zholdyuly (2022), teknolojinin gelişmesi ile internet aracılığıyla artık her şey çok daha kolay ve ulaşılabilir bir duruma gelmektedir. Kitle fonlaması da bu gelişime finansal açıdan çok elzem bir örnektir. Kitlesel fonlama ile iş fikrine sahip olan girişimciler her ülkeden ve her

toplumdan kitleye ulaşarak girişim fikirleri için fon desteği talep edebilirler. Çalışma da amaç, kitlesel fonlamanın güvenirliliğini, mevzuat düzenlemelerini, başarı elde ermiş kitlesel fonlama projelerinin katkılarını inceleyerek Türkiye’de kitlesel fonlama modeli olan ödül ve hisse temelli kitlesel fonlama modellerini kullanan platformlar kıyaslanmaktadır. Proje sayıları, platformda yayınlanan proje sayıları, belirlenen fon miktarları, başarılı bir şekilde fonlanabilmiş proje sayıları ve destekçi sayıları gibi faktörlerin içerik analizi ile literatüre katkı sağlayacağı söylenmektedir.

şanlıoğlu (2019), çalışmada kitlesel fonlamanın genel olarak kavram tanımı, tarihsel gelişimi, eşitleri, türleri ve halka arzdan farklılıkları incelenecektir. Daha sonra dünyada ve Türkiye’de kitlesel fonlama platformları ele alınarak değerlendirilerek block zincir teknolojisiyle bu teknolojinin kullanıldığı kripto para ve ICO tanımı yapılarak bilgi verilmiştir. Son olarak Sermaye Piyasası Kanunu ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan 03.01.2019 tarihli Paya Dayalı Kitle Fonlaması Tebliği kapsamında, uluslararası benzer hukuki düzenlemeler ile de karşılaştırma yapılarak Türkiye’deki ICO’nun hukuki geçmişi ve gelecekleri tartişılmıştır.

şahin ve avuş (2021), alışma araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanma çerçevesinde kitlesel fonlamanın temel ayağı olan girişimcilik kavramı ve sosyal girişimcilik kavramı sonrasında kitlesel fonlama kavramı incelenmiştir. Literatürün incelenmesi sonucu bir kitlesel fonlama model nerisi geliştirilmek istenmiştir. Önerilen kitlesel fonlama modeli Türkiye’deki mevcut platformlar özellikle sosyal faaliyet gösterecek olan bu model yatırımcılardan elde ettiği fon karşılığında kendi hibe programını oluşturması sonucu literatüre katkı sağlayacaktır.

Sakarya ve Bezirgan (2018), çalışmanın amacı, Türkiye de mevcut kitlesel fonlama sistemini uygulamak amacıyla kurulmuş olan ve başarı ile sonuçlanmış projelere sahip platformlar; Crowdfon, Fongogo, Fonlabeni adlı siteler ile yurtdişında ki kitlesel fonlama sistemi için kullanılan dünya çapında en iyi platform rneği olarak bilinen Kickstarter içerik analizi yöntemi ile incelenmektedir. Ayrıca kitlesel fonlama platformlarında başarıya ulaşmış projelerin sektörel dağılımı, özellikleri, proje sayıları, proje başarı oranları, projelerin toplam fonlanma miktarlarını, fonlamaya izin verilen proje sayılarını yabancı ve yerel olarak her iki bölge açısından bakılarak mevcut durum analiz edilmektedir. Çalışmanın bulguları sonucu itibariyle Türkiye’de, 103 proje başarı ile sonuçlanmış, yurtdişı platformlarında ise 138.823

tane proje başarıyla tamamlanmıştır. Türkiye’de başarılı proje başına düşen fon tutarı 144 dolar iken yurtdışında bu tutar 7.967 dolardır.

Vergili (2022), bu çalışmada kitle fonlaması sisteminin ilk adımdan son aşamaya kadar nasıl bir işleyiş içerisinde olduğu, kitlesel fonlama modellerinin açıklandığı Dünyada ve Türkiye’de kitlesel fonlamanın geçmişten günümüze doğru yani dünden bugüne nasıl bir evrim geliştirdiğini incelemektedir. Özellikle Türkiye açısından kitlesel fonlama kavramının diğer ülkelere göre geliştirilmesi gereken bir aşama da olduğu için yasal mevzuatlara bakılarak bu sistem için önerilerde bulunulmuştur. Kitle fonlamasının girişimciler ve yatırımcılar açısından olumlu ve olumsuz tarafları incelenerek dünyada ve Türkiye’deki proje örneklerine bakılmıştır. Türkiye de henüz aktif olmayan borç temelli kitlesel fonlama modeli için önerilerde bulunulmuştur.

Vural ve Doğan (2019), çalışmasında girişimcilik yaparak iş fikirlerini hayata geçirmek isteyen girişimcilerin en büyük sorunu finansman kaynağı bulmaktır. Kitle fonlaması gereksinim duyulan fon ihtiyacının daha kolay ulaşılmasına yönelik geleneksel finansman araçlarına alternatif olarak çıkan bir finansman yöntemidir. Türkiye’de kitlesel fonlama ilk kullanımı 2010 yılında başlamıştır. Yasal mevzuat sınırlandırılmalarından dolayı 5 Aralık 2017 yılına kadar sadece bağış temelli ve ödül temelli kitlesel fonlama modelleri kullanılmaktaydı. Kanun değişikliği ile kitlesel fonlama modellerine Hisse pay temelli kitlesel fonlama modeli de eklenmiştir fakat borçlanma bazlı kitlesel fonlama modelinin katılmadığı açıklanmıştır. Fakat borç temelli fonlama sisteminin aktif hale gelebilmesi için önerilerde bulunmaktadır. Çalışmanın da amacı, Borçlanma temelli kitlesel fonlama sisteminin dünya uygulamaları örneklerine bakılarak Türkiye için “Bütünleştirici Borçlanma Temelli Kitle Fonlaması” modelinin önerilmesi ve bunun tartışmaya açılması amaçlanmaktadır.

Uygun (2023), çalışmasında teknolojinin gelişmesi ile birlikte iletişim kaynaklarının internet ortamının da yayılması her açıdan insanlar arasındaki mesafe kavramını ortadan kaldırmıştır. Bu sebeple insanlar uzaktan her türlü iletişim kurarak ticari ilişkiler de kurabilme seviyesine gelmişlerdir. Girişim fikirlerine sahip insanların bu girişim faaliyetini hayata geçirebilmesi için gerekli bir finansman kaynağına ihtiyacı vardır bu nedenle internet aracılığıyla bireysel olarak veya belli bir topluluktan bu ihtiyaç giderilebilir. Bu çalışmada da kitlesel fonlamayı oluşturan girişimci, yatırımcı ve platformlar sisteminde; aracı platformlar ele alınacaktır.

Kitle fonlaması platformlarının türlerini, gelişimlerini, sistemin işleyiş şekillerini ve yaşanan sorunlar ele alınarak literature katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Ele alınacak olan platformlardan 3 farklı platform ile derinlemesine görüşme tekniği uygulanarak, 2 farklı platformdan ise varolan veriler ve yapılan çalışmalar nezninde ki bilgilerden faydalanılarak derinlemesine görüşme yapılmıştır. Platformların işleyiş biçimleri ve temel sorunları saptanmıştır. Sonuçlara göre kitlesel fonlama başta mevzuat sorunu, yatırımcıların fon sağlama isteklerindeki güven sorunu ve kitlesel fonlamanın hala yaygın bir şekilde duyulmamış olması temel sorunlar olarak saptanmıştır.

Aydın (2019), bu çalışma henüz yeni bir kavram olan davranışsal finans ele alınacaktır. Şöyle ki davranışsal finans yatırımcıların yatırım kararı alma aşamasında eğilim gösterdikleri konular ve yatırım konusundaki önyargıları incelemektedir. Kitlelerin katkısıyla meydana gelen kitlesel fonlamayı davranışsal finans açısından ele alacaktır. Literatür de bu konuyla alakalı çalışmalar mevcut olmakla birlikte bu sayı azdır. Kitlesel fonlama platformlarını kullanan bireylere anket yapılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda kitlesel fonlama platformlarına yapılacak fon yatırım kararlarını, büyük oranda davranışsal finans eğilimi etkisinde kaldığı sonucuna varılmıştır.

Güler (2020), çalışmadaki amaç paya dayalı kitlesel fonlama modeline karşı yatırımcıların bakış açılarını incelemektir. Kitlesel fonlama ile ilgili genel tanımlamalar yapıldıktan sonra paya dayalı kitlesel fonlamanın kapsamı, işleyişi ele alınarak Türkiye’deki durumunu ve bu modele yönelik yasal düzenlemeler incelenecektir. Daha sonra dünyadaki paya dayalı kitlesel fonlama hakkında bilgi verilecektir.

Açıkgöz (2023), çalışmada alternatif finansman kaynağı olan kitle fonlaması ve kitle fonlaması modellerinden paya dayalı kitle fonlaması incelenecektir. Dünya ve Türkiye’deki kitle fonlaması uygulamalarını inceleyerek, avantaj ve dezavantajları karşılaştırılarak Türkiye’de paya dayalı kitle fonlaması modeli üzerinde yoğunlaşarak gelişimi için araştırma yapılmış ve bu konuyla ilgili öneriler sunulmuştur. Türkiye’de pay temelli kitle fonlaması modeline karşı yatırımcıların internet üzerinden yatırdıkları fonların dolandırıcılık ile sonuçlanması karşısında oluşan güvensizliğe istinaden alınması gerekli olan önlemler ele alınacaktır. Türkiye gelişmekte olan bir ülke olduğu için paya dayalı kitle fonlaması ülkeye finansman sağlama ve mülkiyetin tabana yayılması için önemli bir fırsat olabilecektir.

3. KİTLE FONLAMASININ GELİŞMİŞ VE GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDEKİ DURUMU

Bu bölümde kitle fonlamasını geliştirmiş ve geliştirmekte olan ülkelerdeki durumu ele alınmıştır. Ancak ilk olarak gelişmiş ya da geliştirmekte olan ülke tanımının ve ayırımına değinilecektir.

Tablo 3.1: Uluslararası Geliştirmiş ve Geliştirmekte Olan Ülkeler Sınıflandırması.

	IMF	UNDP	Dünya Bankası
Geliştirmiş Ülkelerin Adı	Geliştirmiş Ülkeler	Geliştirmiş Ülkeler	Yüksek Gelirli Ülkeler
Geliştirmiş Ülkelerin Adı	Ortaya Çıkan ve Gelişen Ülkeler	Geliştirmekte Olan Ülkeler	Düşük ve Orta Gelirli Ülkeler
Geliştirme Eşiği	Açık Değil	%75'lik Dilimde İGE Dağılımı	1987 Yılı ile birlikte Kişi Başına 6.000 ABD Doları
Ülkelerin Payı 1990'da Geliştirildi	%13	%25	%16
Ülkelerin Payı 2010'da Geliştirildi	%17	%25	%26
Geliştirmekte olan Ülkeler	Düşük Gelirli Ülkeler, Geliştirmekte Olan ve Gelişen Ülkeler	Düşük Gelirli Ülkeler, Orta Gelirli Ülkeler, Yüksek Gelirli Ülkeler	Düşük Gelirli Ülkeler ve Orta Gelirli Ülkeler

Kaynak: Nielsen; 2011: 19

Tablo 3.1'de görüldüğü üzere dünyadaki üç büyük kurum geliştirmiş ve geliştirmekte olan ülkeler ayırımını farklı sınıflandırma öğelerine göre yapmışlardır. Ekonomik, gelişmişlik düzeyi, insani göstergeler gibi çeşitli verilere göre farklı sınıflandırmalar bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı gelişmişliği İnsani Gelişmişlik Endeksi (İGE) ile

açıklarken; IMF'nin ayrımı bu kadar net değildir. Ancak günümüzde ekonomik büyüklük anlamında bakıldığında Dünya Bankası tarafından yapılan sınıflandırma önem kazanmaktadır. Dünya Bankası gelişmişlik sınırını ülkeler için kişi başına GSYİH değerinin 6.000 Amerikan Dolarını aşması ile ölçülmüştür. Daha sonra Birleşmiş Milletler bu ayrımı kişi başına düşen milli geliri 1000 doların altındaki ülkeler az gelişmiş ülkeler; 1000-10.000 dolar arasındaki ülkeler gelişmekte olan ülkeler ve kişi başına milli geliri 10.000 doların üzerindeki ülkeleri ise gelişmiş ülkeler şeklinde sınıflandırmıştır. En son Dünya Bankası tarafından 2022-2023 verilerine göre ülkelerin gelirlere göre sınıflandırılması yapılmıştır. Kişi başı milli gelire göre hesaplanan bu sınıflandırmaya göre ülkeler: 1085 dolar altında geliri olan düşük gelirli; 1085-4255 dolar arasında gelire sahip olanlar düşük-orta gelirli; 4256-13.205 dolar arasında gelire sahip olanlar üst-orta gelirli ve 13205 dolardan fazla geliri olanlar ise yüksek gelirli ülke olarak adlandırılmıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülke sınıflandırılması 1960'lı yıllarda önem kazanmıştır. OECD'nin kurulması sonrasında bu sınıflandırma daha fazla kesinleşmiştir.

1944 Bretton Woods sonrasında IMF tarafından yapılan sınıflandırmada ülkeler operasyonel ve analitik olarak iki farklı şekilde sınıflandırılmışlardır. Analitik sınıflandırmanın içerisinde ise ülkeler endüstrileşmiş ülkeler, diğer yüksek gelirli ülkeler, az gelişmiş ülkeler şeklinde bir ayrıma tabii tutulmuştur. Daha sonra bu ayrım gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeler şekline dönüşmüştür. (Nielsen; 2011: 16 ve E.T.: 10/05/2024 <https://www.a4id.org/policy/understanding-the-developeddeveloping-country-taxonomy/>).

Dünya genelinde son yıllarda girişimcilerin fikirlerini faaliyete geçirebilmeleri için gerekli fon tutarını sağlayabilmeleri açısından yeni bir finansman türü olan kitle fonlaması kullanılmaya başladığı görülmektedir. Bağış, Ödül, Borçlanma ve Hisse temelli modelleri ile kitle fonlaması 2006 yılından itibaren hızlı bir şekilde gelişme göstererek 2017 yılı başlarında fon hacmi 238.000.000.000 doları aşan alternatif bir finansman modelidir.

3.1 GELİŞMİŞ ÜLKELERDE KİTLE FONLAMASI

Dünya çapında kitlesel fonlama rapor istatistiği kitlesel fonlamanın dünyanın her yerinde artan bir seyirde hızlı bir şekilde gelişme yolunda önemli adımlar kaydettiğini göstermektedir. Dünya üzerinde kitlesel fonlama pazarına hakim ülkeler; Çin, Amerika

Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık olarak üç ülke şeklinde gösterilmektedir (Akyıldız, 2021: 22).

Kitlesel fonlama sisteminin uygulanmasına ilk kez Avusturalya’da başlamıştır. Dünya çapında hızla yayılarak 2012 yılında ABD’de Amerikan senatosu tarafından çıkarılan Jumpstart Our Business Startups Act ‘JOBS Act’ ile yasal hale getirilmesi Meksika, Kanada ve diğer ülkeler açısından ilgi uyandırmıştır. Avrupa ülkelerinde kitlesel fonlama modelleri ile ilgili araştırmalar yapılarak üzerinde çalışma başlatılmıştır (Sancak, 2016:100).

Kitlesel fonlama sistemi aracılığıyla dünya çapında en fazla fon miktarına ulaşan proje Starcitizen projesidir. Starcitizen içeriği bir video oyunu projesidir. Proje bazı dönemlerde Kickstarter platformu aracılığıyla bazı dönemlerde ise bağımsız bir şekilde 72.188.761 dolar fon toplamıştır. Toplanan bu fon miktarı kitlesel fonlama sistemi ile ulaşılan en yüksek fon miktarıdır (Fettahoğlu ve Khusayan, 2017: 509). Tarihe bakıldığında zaman kitlesel fonlama sistemi mantığıyla geniş hayran kitlelerinden destek, yardım adı altında toplanan küçük miktarlarla gerçekleştirilen birçok proje örneği vardır. Ama günümüzde ilk olarak kabul edilen proje 2003 yılında Amerika’da Artistshare adında kitlesel fonlama platformu olarak kabul görmüştür.

Günümüzde ABD ilk sırada gelmek üzere; Kuzey Amerika, Latin Amerika, Avrupa, Orta Doğu ve Afrika’da bulunan toplam 45 ülkede kullanılır durumda faaliyet gösteren 672 tane kitlesel fonlama platformu mevcuttur (Onur ve Değirmenci, 2015:1). Dünya çapında en popüler ve sık kullanılan ilk 10 kitlesel fonlama platformu sırasıyla KickStarter, Gofundme, YouCaring, Indiegogo, Gi-veforward, Causes, Crowdrise, Patreon, Fundly ve Firstgiving’tir (Khusayan ve Fettahoğlu, 2017: 500). Kickstarter popüler 10 kitlesel fonlama platformu sıralamasında ilk sırada yer almaktadır.

En yaygın olarak tanınan Kickstarter platformu 2009 yılında *Amerika*’da kurulan bir kitlesel fonlama platformudur. Temmuz ayının 2020 yılı rapor çıktıları itibarı ile Kickstarter kitlesel fonlama platformu sayesinde 18,5 milyon kişiden toplanan 5,26 milyar dolarlık fon tutarı 187.660 başarılı sayılan Kickstarter projelerine eklenmiştir. *İngiltere*’de kitlesel fonlama platformları ile ilgili düzenlemeler 2011 yılında yapılmıştır. İngiltere sermaye piyasası kurulu olarak bilinen Financial Conduct Authority (FCA) tarafından yapılan düzenlemeler onaylanmıştır (Ergen, vd, 2013). İngilteren’in ilk kitlesel platformu CrowdCube’de 2013

yılında kurulmuştur ve Financial Conduct Authority kurulu tarafından ruhsatlandırılmıştır (Ergen, vd, 2013). *Japonya’da* ise kitlesel fonlama sisteminin 2014 yılında düzenlenerek mümkün bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu şekilde 10-50 milyon civarında japon halkı sermaye şirketlerine kitlesel fon sağlamaları yasal bir şekilde gerçekleştirilmiştir (Atsan ve Erdoğan, 2015).

Kitlesel fonlama platformlarının dünya genelinde 2015 yılı raporlanma sonuçlarına göre hacmi 139 Milyar Dolar iken, bu sayı 2018 yılında 305 Milyar Dolar tutarına ulaşmıştır. Fakat *Çin*, bu tablodan çıkarıldığı durumda çok farklı bir sonuç elde edilir. Çin’in söz konusu platformlarının dahil olmadığı durumda kitle fonlaması platformlarının dünya çapındaki 2015 yılı hacmi 44 Milyar Dolar iken, 2018 yılında bu hacim 89 Milyar dolar gibi çok daha düşük bir tablo önümüze sermektedir. Çin’in bu bağlamda kitle fonlaması hacminin büyük bir kısmını tek başına oluşturduğu sonucuna varılmaktadır. Çin dışında sırayla küçüğe olsa devamlı ve istikrarlı bir şekilde büyüyen, Amerika ve ardından İngiltere yer almaktadır.

Amerika’da hisse karşılığı fonlama modelinin yasal mevzuatlar altyapısı diğer ülkeler ile kıyaslandığı durumda ABD çok daha güvenilir ve tatmin edici olduğu için ülkede hisse karşılığı kitlesel fonlama modeli Çin’den sonra dünya çapında önemli bir yer tutmaktadır. Dünya çapında uygulanacak olan kitle fonlaması sırasında proje fikrine sahip olan girişimci ve yatırımcıyı bizzat seçmekle kalmadan kendi bilgi, başarı ve deneyimlerini de kullanarak girişimcinin fikrine katkı sağlayarak yayılmasına ve tanınmasına destek olmaktadır. Proje seyrinde oluşabilecek herhangi olası bir başarısızlığı girişimci ile paylaşmaktadırlar. Yatırımcı da girişimci ile birlikte fon desteğinde bulunduğu iş fikrine yakından ilgili bir şekilde olası başarı durumlarında bunu çevreye tanıtarak daha azla fon elde etme desteği sağlamaktadır (Ünsal, 2017).

3.1.1 A.B.D.

2009 yılın da Amerika’da yaşanan ekonomik kriz ile beraber fark edilen kitlesel fonlama platformları gün geçtikçe daha da hızlı bir şekilde artış göstererek bugüne kadar gelmiştir (Ünsal, 2017). Yaşanan kriz sebebiyle Amerikan Başkanı Barack Obama tarafından 2012 yılında ekonomiyi canlandırmak ve iş gücüne alım sürecini arttırmayı sağlamak için ‘JOBS Act’ın kabulü sağlanarak imzalanması ile yürürlüğe girmesi ile kitlesel fonlama sistemine ait kanun değişimlerinin genel olarak büyük bir kısmı 2016 yılında uygulama yoluna

konulmuştur. Düzenlemelere Amerikan'ın mevzuat kısmında her ayrıntısına değinilmiş bir şekilde yansıtılmıştır böylelikle kitlesel fonlama süreci boyunca ortaya çıkacak olası belirsizliklerin önceden tespiti ile ön tedbir alınarak önlenmesi amaçlanmıştır (Kırbıyık, 2018). New York'ta 2009 yılında içeriği proje, performansa dayalı sanat ve prodüksiyonları için alternatif bir kitlesel fonlama platformu olarak kurulan Kickstarter, dünya çapında en gözde kitlesel fonlama platformudur.

3.1.2 Almanya

Almanya kitlesel fonlama sistemini kullanmaya 2010 yılında başlamıştır. Kitlesel fonlama platformu açısından ilk ve en büyük örneği ise Startnex platformudur. Almanya dünya çapında Startnex platformunu gönüllülük esaslı çerçevesinde hizmet veren ilk olarak sayılan bir platform olarak kayıtlara geçmiştir. Startnex platformunda, fon toplama işlemi sonucunda başarı elde etmiş girişimcilerin proje başına platforma hangi yüzdelikte komisyon verileceğini çoğu platforma karşılık tam tersi bir uygulama ile bu miktarın belirlenmesi girişicinin kararına bırakılmıştır (Fettahoğlu ve Khusayan, 2017).

3.1.3 Kanada

Kitle fonlaması sistemini kullanan bir diğer ülke Kanada'da ise, finansal olmayan kitlesel fonlama modellerinden bağış temelli, ödül ve ön alım temelli fonlama modellerini kullanmayı tercih etmektedirler. Hisse (pay) temelli kitle fonlaması modeli için önemle çalışmalar yapılmaktadır. Mart ayı 2014 yılında Ontario Menkul kıymetler tarafından komisyon grubu tarafından ülkeye kitlesel fonlama ile her yıl düzenli olarak 1.5 milyon dolar kazandırabilecek yeni bir kitle fonlaması modeli sunulmuştur.

Kanada'da proje fikri sahibi girişimciler ise 2015 yılı itibariyle işletmelerine veya projelerine sağlamak istedikleri finansman fonunu hisse bazlı fonlama modeline başvurabilmektedirler. Kanada'da hisse temelli kitle fonlaması modelinden faydalanabilmek için konulan şartlar vardır ve bunlar kullanacak olan bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. 2015 yılında ilk uygulanan startup 'küçük istisna' olarak adlandırılan kitle fonlaması modelidir. Bu modelin uygulanması açısından kolaylığı söz konusudur. Girişimcilerin işletmeleri halka açık değilse finansal tabloları verilerini yayımlama zorunluluğu yoktur. Girişimci, yılda en fazla iki proje kampanyası yayımlayabilir. Kampanya ile 250.000 dolar tutarında fon

toplayabilecektir ve bunun yanı sıra yatırımcılardan en asgari tutar ile de 1.500 dolar miktarı sağlanmalıdır (Fettahoğlu ve Khusayan,2017: 512).

3.1.4 İngiltere

İngiltere kitle fonlamayla ilgili düzenlemeleri 2011 yılında yapmış ve bu düzenlemeler sermaye piyasası kurulu olan FCA (Financial Conduct Authority) tarafından onaylanmıştır. CrowdCube adlı şirket FCA tarafından 2013 yılında ruhsatlandırılmış ve Birleşik Krallık'ın kitle fonlama platformu olarak, yatırımcıların hizmetine girmiştir (Ergen vd., 2013).

3.1.5 Japonya

Mayıs 2014'te getirilen düzenleme ile yasal zemine kavuşturulmuş böylelikle 10-50 milyon Japon Yeni sermayeli şirketlere kitle fon sağlanması yasal olarak mümkün hale getirilmiştir. Yatırımcıların kitle fonlama yöntemi ile yatırım yapma limitleri de 500.000 Japon Yeni ile sınırlandırılmıştır (Herdem, 2014)

3.1.6 İtalya

Kitle fonlama ödül karşılığı yapılmak suretiyle ilk olarak 2011 yılında bir finansman aracı olarak ortaya çıkmış olup 2013 yılında İtalya hükümeti tarafından kitle fonlamanın tüm yöntemlerinin bütünüyle kullanılabilmesine olanak tanıyan yasal altyapı sağlanmıştır. Buna göre İtalya'da kitle fonlama platformları resmi bir tescile tabi tutulmakta, hisse karşılığı kitle fonlama faaliyetinde bulunulması ise serbesttir. İtalya AB ülkeleri arasında kitle fonlama sistemine ilişkin yeknesak ve kapsamlı düzenlemeleri getiren ilk ülkedir.

3.2 GELİŞMEKTE OLAN ÜLKELERDE KİTLE FONLAMASI

Kitle fonlaması uygulaması dünya çapında hacmi açısından Amerika kıtası üzerindeki Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa kıtası üzerindeki Almanya ve İngiltere ve Asya kıtasında yer alan ülkelere Çin alternatif bir finansman aracı olan kitlesel fonlama uygulamasını ve platformlarını en iyi derece de kullanan ve geliştiren ülkelerdir. Bu bölümde gelişmekte olan ülkeler açısından kitle fonlaması incelenecektir.

3.2.1 Endonezya

Endonezya da borç temelli (P2P) kitlesel fonlama yöntemi kullanılarak başarılı projelere imza atılmaktadır. Sosyal yardımlaşma adına yapılan yatırımlardan biri de Ethis

platformudur. Endonezya ekonomisi 1998’de yaşadığı Asya mali ekonomik krizi sonrası yıllık %4,7 oranında büyüme kaydetmiştir. Hızlı bir şekilde büyüyen ekonomi ve bu ekonomi karşısında ezilen düşük gelirli insanların ev alabilme veya oturabilme gibi ihtimalleri kalmadığından dolayı Endonezya’da 11,4 milyon konut kıtlığına sebep olmuştur. Ethis platformuna yapılan yatırımların asıl amacı da Endonezya’da düşük gelirli nüfus için sosyal konut projeleri hayat geçirmektir. Ülkede %70 oranında insan legal olmayan kayıt dışı bir şekilde iş hayatını sürdürmektedir. Geleneksel finans alanına giren bankacılık sistemlerinden de hiçbir şekilde faydalanamamaktadırlar. Konut sahibi olamayan ülke nüfusu ya tek odalı ya da barınak tarzı yerler de yaşamlarını sürdürmektedirler. Kitlesele fonlama sistemi ile Endonezya vatandaşına bu durum karşısında yatırım fon sağlayan insanlardan toplanacak tutarlar ile konut projeleri hayata geçirilmeye çalışılmaktadır (Bayram ve Karaçam, 2022:69).

3.2.2 Çin

Kitlesele fonlama sisteminin bu denli gelişip büyümesine büyük oranda katkı sağlayan bir diğer ülke olarak gösterilen Çin’de kitlesele fonlama platformlarına gösterilecek en büyük örnek Demohour’dur. 2011 yılında faaliyet göstererek çalışmaya başlayan Demohour, yüksek tutarlar da girişim projelerine yatırım olanağı sağlamıştır. Platform metodu olarak bilinen ‘Ya Hep Ya Hiç’ modeli yoluyla fon toplanmaktadır. Bu platform dışında Çin’de buna benzer birçok kitlesele fonlama platformları vardır (Fettahoğlu ve Khusayan, 2017). Aslında detaylı bir şekilde incelenirse Amerika ve Avrupa’daki kitlesele fonlama platformlarında faaliyetine başlanan birçok “start-up” proje fikri sahiplerinin özünde Çin ve Asya’ya ait olduğu görülmektedir (Ünsal, 2017). Asya’nın sahip olduğu kitlesele fonlama platformlarının içeriği çoğunlukla sermaye kazançlı platformlar olduğu belirlenmiş ve sermaye bazlı sektörde sıralamalarda önde yer almaktadır.

3.2.3 Rusya

Rusya’da 2012 yılı itibariyle faaliyetine başlanan ve kitlesele fonlama platformuna örnek verilecek en popüler platformlar Boomstater ve Planeta’dır. Bu kitlesele fonlama siteleri özellikleri dolayısıyla Indiegogo ve Kickstarter platformlarına benzer tarafları vardır ve finansal karşılığı olmayan bağışa dayalı kitle fonlama modeli ile çalışmaktadır. “Planeta.ru” fazla sayıda proje sayısına sahip ve topladığı fon desteği tutarı yüksek miktarda olması

sonucu başarı kaydetmiştir. Kitlese fonlama modeli olan bağış temelli projeler platformlar komisyon kesmemektedir (Fettahoğlu ve Khusayan, 2017).

4. TÜRKİYE’DE KİTLE FONLAMASININ DURUMU

Finansman akışının demokratikleşmesi ve internet ortamında gerçekleştirilebilmesini sağlayan kitlesel fonlama ülkemizdeki girişimcilik faaliyetlerine sermaye yaratma açısından önemlidir. Küçük yatırımlar ile birlikte seri A aşaması denilen safhaya yetişme sürecinde kısıtlı nakit giriş çıkışı ve var olan nakit paranın da hayata geçirilmek istenen girişimin büyüme ve gelişme harcamaları için harcanması ana paranın ve alınan paranın da faiz ile geri ödenmesi durumu alternatif bir finansman yönteminin kullanılması gerektiği bilincinin oluşmasını sağlamıştır. Bu durumda pay temelli kitlesel fonlama türünün tamamen sermaye ile büyüme olanağı çok önemli bir çözümdür. Girişim sermayesi yatırım fonlarının girişim projelerine yatırım yapma oranları %1’in altındayken, kitle fonlaması sayesinde çok fazla girişimci ve işletmeler kitleler ile birlikte dijital ortamda çok daha fazla fon sağlayabilme fırsatına sahip olacaktır. Nakit akışı konusunda iyi seviyede olan yani verilen borcun geri ödenmesi durumunda sorun yaşamayacak işletmeler için ortaklık veya herhangi bir pay vermeden borca dayalı kitle fonlaması sisteminden yararlanmaları için KOBİ kredilerine erişimin %20’lerde olduğu Türkiye’de bu konuda daha fazla işletmenin sürdürülebilir potansiyelde olması için geliştirilebilmesi için konu üzerinde durulmaktadır (Fongogo, 2022).

Türkiye’de 2010 yılında sadece bir mekanizma olarak başlatılan kitle fonlaması, ABD ve Avrupa’da gelişmiş olan pazarlarına kıyasla henüz ilk aşamadır. Kitle fonlamasının yeni bir alternatif finansman kaynağı olması nedeniyle, Türkiye’de henüz olması gerektiği kadar bilinmemektedir. Bu aşamada kitle fonlaması yöntemi için en önemli kollardan olan teknolojik yönü ve yasal alt yapısı gelişme aşamasındadır (Zholdyuly, 2022. 76). Fakat dünya genelinde kitlesel fonlama yönteminin hızla büyüme kaydettiği görülmektedir.

Kitlesel fonlama yöntemi çoğu zaman risk sermayesi ve melek yatırım yöntemleri ile benzetilmektedir, fakat kitlesel fonlama bu türlere alternatif bir finansman yöntemi olarak ortaya çıkmıştır. Bireysel olarak katılımı ile yatırım sağlayan melek yatırımcılar, bir işletmenin büyümesine katkı sağlarken, deneyim ve tavsiyelerini sunarak faaliyete geçecek olan projeleri destekler. Risk sermayesi yönteminde ise tam tersi bir durumla, bireysel yatırımlar söz konusu olmayıp kurumsal bir sermaye ile yatırım ortaklığından bahsedilebilir.

Türkiye’de ilk olarak 2016 yılında bağış ve ödül temelli kitlesel fonlama yapılabilmekteydi. Ödül temelli kitlesel fonlama kategorisinde faaliyet gösteren en yaygın dört kitlesel fonlama platformu; Fongogo, Fonlabeni, Biayda ve Crowdfon’dur (Fonbulucu, 2020). Aralık 2017’de yayımlanan torba kanun ile paya dayalı kitlesel fonlama sistemi yasal bir çerçeve kazanmış, daha sonra Aralık 2019’da SPK tarafından yayımlanan tebliğ ile paya dayalı kitlesel fonlama platformları kontrol altına alınmıştır.

Kitlesel fonlamada Türkiye için teknoloji girişimlerinde yatırımların düşüklüğünün başlıca sebepleri sermaye çekingenliği ve tecrübe yetersizliği olmuştur. Özel sektörde yeterli sermaye olmasına rağmen riskten uzak durulmaktadır. Bunun sebebi getirisinden emin olunan diğer yatırım imkanları olmuştur. Diğer ülkelerde risk sermayesiyle büyüyen şirketler düşük maliyet seçeneğiyle yatırımcıların ilgisini çekmektedir. Türkiye’de risk sermayesinin getirisi oldukça azdır. Bu durum devlet tarafından Tübitak, Bilim ve Sanayi Bakanlığı, KOSGEB gibi kurumların teşvikiyle arttırılmak istenmektedir. Ancak verilen yardımın büyüklüğü yeterli olmamakta ve şirketin büyümesini engellemektedir (Ünsal, 2017).

Kısıtlı bir alanda yenilik yapmayı deneyen Türkiye deneyim ve bilgi eksikliği gibi engellerle de karşılaşmaktadır. Yenilikçi bir fikre sahip olanlar iş kurma, yönetme ve pazar analizinde yetersiz kalmakta ve ülkelerinde bu projeyi gerçekleştirebilecekleri birtakım bulamamaktadırlar. Bu nedenle sadece yerel pazarlara ulaşp az seviyede başarılı olmaktadır (Ünsal, 2017).

Türkiye’de finansal sistemleri yönetmeye ve düzenlemeye yetkili olan devlet kurumu olan Sermaye Piyasası Kurulu, kitlesel fonlama konusunda nitelendirilmediğinden dolayı kitlesel fonlama yöntemi faaliyetleri sınırlı bir şekilde devam etmiştir. Girişimcilik faaliyetlerine, alternatif bir finansman yöntemi olan kitle fonlamasının olanaklarından faydalanabilmelerini ve yaygın bir şekilde kullanılmasını sağlamak için 11 Kasım 2016’da Türkiye Kitlesel Fonlama Derneği kurulmuştur. Kitlesel Fonlama Derneği desteği ile birlikte 5 Aralık 2017 tarihinde SPK tarafından kitle fonlaması yasal olarak kabul edilmiştir. Türkiye’de kitlesel fonlama platformları Sermaye Piyasası Kurulundan izin belgesi alarak kitle fonlaması faaliyetlerini yönetebilme hakkına sahip olmuştur.

Ocak 2023 yılı itibarıyla paya dayalı kitle fonlaması faaliyeti gerçekleştirmek üzere SPK tarafından yürürlüğe konulmuş 8 kitle fonlaması platformu bulunmaktadır. Borca dayalı kitlesel fonlama faaliyetinde bulunan bir platform henüz bulunmamaktadır. Kitlesel fonlama platformlarının listeye alınma tarihleri şu şekildedir;

Tablo 4.1: Türkiye’de Kitle Fonlaması Platformlarının Listeye Alınma Tarihleri.

Platform	Tarih
Vakıf Katılım	01/04/2021
Fonbulucu	08/04/2021
Fonla Büyüsün	30/09/2021
Efonla	14/10/2021
Startup	25/11/2021
Fongogo	06/01/2022
Fon Angels	24/02/2022
Basefunder	21/07/2022

Kaynak: (Fintechistanbul.org, 2021-2022).

Türkiyede’ki ilk hisse bazlı paya dayalı kitle fonlaması projesini hedeflediği fon miktarına ulaştıran platform fonbulucudur. 11 Mayıs 2021 tarihinde başlatılan bu kampanyanın ardından geri kalan 6 platform da 2022 yılı içerisinde ilk projelerini gerçekleştirmişlerdir. Fonbulucu platformu ardından; Fongogo 16 Mart 2022, Fonangels 21 Mart 2022, Efonla 11 Nisan 2022, Startup Burada 27 Haziran 2022, FonlaBüyüsün 28 Kasım 2022 ve BaseFunder 9 Aralık 2022 tarihinde ilk kampanyalarını başlatmışlardır. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından listeye alınan Vakıf Yatırım platform ise henüz bir proje yayımlamamıştır.

2021-2022 yılı Fintech kitlesel fonlama raporu verilerine göre paya dayalı kitlesel fonlama modeli platformlarının bu yıllar içerisindeki ilkleri ve enleri şu şekildedir;

- Pay temelli ilk proje / Promeseed – 11.05.2021 – Fonbulucu platformu
- En az fon toplanan başarılı proje / Bilge Tunga – 280.000 TL – 02.08.2021 – Fonbulucu

- c. En çok fon toplanan başarılı proje / Alternatif SuperApp – 18.820.955 TL – 15.09.2022 – Fonangels
- d. En çok proje yayımlayan platform / Fonbulucu – 64 proje
- e. En hızlı fonlanan başarılı proje / Byqee – 2,5 saat – 06.12.2021 / Fonbulucu
- f. En yüksek fon tutarına sahip başarılı proje / Alternatif SuperApp – 1.125.000.000 TL – Fonangels
- g. En düşük fon tutarına sahip başarılı proje / Buky Talk – 4.000.000 TL – Fonbulucu
- h. Pay arz oranı en yüksek başarılı proje / Sparga1 - %70 – Fonbulucu
- i. Pay arz oranı en düşük başarılı proje / Alternatif SuperApp - %1.48 – Fonangels
- j. En çok yatırımcı sayısına sahip başarıya ulaşmış proje / EVbee – 2.440 yatırımcı
- k. En az yatırımcı sayısına sahip başarıya ulaşmış proje / Sugar Technology – 200 yatırımcı
- l. Tek seferde yapılmış en büyük işlem alan proje / 3.000.000 TL – 17.01.2022 – Securify (Fintechistanbul.org, 2021-2022).

4.1 TÜRKİYE’DE KİTLE FONLAMASI PLATFORMLARI

Dünya genelinde 90’lı yıllarda varlığı fark edilerek birçok proje fikrinin faaliyete geçirilmesine olanak sağlayan alternatif finansman yöntemi olan kitlesel fonlama, ülkemizde kullanımı henüz çok yeni olup daha ilk kitle fonlaması platformu 2010 yılında kurulan ve o yıldan itibaren finansal olarak hayatımıza girmeye başlamıştır. Bugüne kadar kabul edilen kitle fonlaması platformlarından sadece 6’sı faaliyetine devam ederek fon ihtiyacı olan girişimcilere talep ettikleri sermaye tutarını sağlamaktadır. Türkiye’de söz konusu kitle fonlaması uygulamaları ile ilgili 2017 yılına kadar herhangi bir yasal düzenleme adı altında bir süreç bulunmamaktadır. Kitle fonlaması modellerinden de sadece Bağış temelli ve Ödül temelli kitle fonlaması modelleri aktif bir şekilde uygulanmaktaydı.

Türkiye’de Kitle Fonlaması sektörel gelişimi ve büyüklüğü Tablo’da gösterildiği gibi platformlar üzerinde 2011 yılından 2017 yılına kadar bir artış göstermektedir. 867 proje sahibi yani girişimci 20.149.365.000 TL tutarında fon talep etmek amacıyla kitle fonlaması

platformlarına başvurmuştur. Dünya genelindeki girişimcilerin toplam proje sayısı ve hedeflenen fon tutarı sayılarına göre elbette ülkemiz açısından henüz düşük seyirdedir.

Tablo 4.2: Türkiye’de 2011- 2017 Yılı Kitle Fonlaması Sektör Büyüklüğü.

Yıllar	Girişim Proje Sayısı	Platformlarda Hedeflenen Fon Tutarı (TL)
2011	51	631.400.000,00
2012	289	4.343.011.000,00
2013	91	1.896.928.000,00
2014	122	2.178.346.000,00
2015	105	2.446.635.000,00
2016	172	7.091.953.000,00
2017	37	1.761.100.000,00
Toplam	867	20.149.365.000,00

Kaynak: Ünsal, S. 2017. Kitlemel Fonlama İş Yapma Sistemini Değıştirecek Yeni Sistem. Ceres Yayınevi.

Türkiye’de yasalar ve mevzuat gereğı 2019 yılına kadar sadece Bağış ve Ödöl temelli kitle fonlaması kullanılmaktaydı. Bununla birlikte mevzuattaki eksiklikleri ve boşlukları tamamlamakla birlikte Türkiye’de aktif olarak kullanılmayan kitlemel fonlama türleri için de yasal zemin oluşturmak amacıyla Ocak 2017 tarihinde TBMM’ye bir yasa tasarısı sunulmuştur (Çubukçu, 2017). 3 Ekim 2019 tarihi itibarıyla ‘Paya Dayalı Kitle Fonlama Tebliğı’ resmi gazatede yayınlanmış, ödöl temelli ve bağış temelli kitlemel fonlamaya ek olarak hisse (pay) temelli kitlemel fonlama türü kullanımı da kabul edilmiştir. İlgili tarih itibarıyla girişimciler başlangıç aşamasında oldukları proje fikirlerini fon toplama olanağına sahip olarak gerçekleştirmişlerdir. Ülkemizde geçmişten bugüne kadar sadece dokuz adet kitlemel fonlama platformu mevcut olup; bunlardan sekizi aktif olarak kullanılmaktadır. Bu platformların ‘Kitle Fonlaması Derneğı’ adı altında buluşturan daha aktif bir şekilde kullanılabilmelerine olanak veren dernek kurulmuştur.

Türkiye’de 2010 yılı ile birlikte kitle fonlaması platformları faaliyetlerine başlayıp girişim fikrine sahip yüzlerce proje sahibine kampanyaların hayata geçirilmesi konusunda destek olmuştur. 2017’de yasal anlamda çıkarılan kanun ile birlikte platformlar adına denetleme, düzenleme ve tereddüt etmeden fon desteği sağlayabilmeleri için güven sağlayıcı ilkelerin belirlenecek olması Türkiye’de daha önce uygulama da olmayan Hisse temelli kitle fonlaması modelinin kullanılmaya başlaması ile birlikte, kanun düzenlemeleri ile kitle fonlaması uygulamalarına girişimciler tarafından başvurulacak proje sayılarının arttığı ve yatırımcılar tarafından verilen fon tutarlarının yükseldiği kanısına varılmıştır.

Türkiye’de kurulan ilk Kitle Fonlaması platformu 2010’da Cem Ünal ve Elif Ünal tarafından kurulan ProjemeFON platformudur (Yegen, 2015). ProjemeFON platformu kullanılarak başarı kaydetmiş projelerden biri 10.000 TL tutarında fon desteği alan ‘Zumbara’ projesidir ve hedeflenen fon miktarının toplanması ile amacına ulaşmış bir projedir (Karaaslan ve Altuntaş, 2015). 2013 yılında Savaş Ünsal tarafından alınarak crowd FON adıyla Ödül bazlı Kitle Fonlaması platformu modelinde 900 adet projeden daha fazla projelere destek vermiştir. 2010 yılı ile birlikte bugüne kadar Kitle Fonlaması yöntemine ilgi artmış ve platformlar da Teknoloji, Video, Müzik, Fotoğraf, Sosyal sorumluluk ve Sağlık gibi alanlar da birçok girişim projelerinden fon desteği alarak gerçekleşmesi sağlanmıştır (Vural, 2019: 156).

Türkiye’de 2010 yılı ile ilk ProjemeFon adıyla faaliyete başlayan daha sonra CrowdFon ismiyle devam eden platform ülkemizde ilk kitlesel fonlama platformudur. Tablo 14’te gösterilen sayısal veriler ışığında da 2013 yılında Fonlabeni ve Fongogo platformlarının da sektöre dahil olması ile birlikte kitle fonlaması yönteminde ödül bazlı ve sermaye bazlı bir hareketlenme başlamıştır. 2015 ve 2016 yıllarında ise kurumsal firma destekli olan Arıkovanı ve Buluşum platformları ile sektör desteklenmiştir. Bu tablo da 2011 ve 2020 yılı arasında sadece ödül bazlı kitle fonlamasının aktif kullanımı sonrası, 2021 yılından itibaren Sermaye temelli fonlamanın başarı kaydettiği görülmektedir.

Tablo 4.2 de 2011 ve 2020 yılları arasında ödül temelli 10 adet kitlesel fonlama platformu ile 1.983 proje fikri desteklenmiş ve 2020 yılı sonu itibariyle Ödül bazlı model de toplam destek tutarı 44.580.783,00 TL olmuştur. Ödül temelli kitlesel fonlama platformu ile 2020 sene sonunda 12.325.577 TL büyüklüğüne ulaşan sektör, 2021 yılından itibaren Ödül bazlı model de düşüşe geçerek, Sermaye temelli kitlesel fonlama modelinde büyük bir ivme

kazanmıştır. 2021 yılı sonu Ödül temelli ve Sermaye temelli kitlesel fonlama modelin de toplam 68.476.129 TL, 2022 yılı sonu toplam 202.717.750 TL, 2023 sene sonu ise toplam 992.656.198 TL yani genel toplam da 1 Milyar TL sektör büyüklüğüne ulaşma başarısına eriştiği görülmektedir.

Tablo 4.3: Türkiye’de 2011-2023 Yılı Kitle Fonlaması Sektör Büyüklüğü.

YILLAR	Ödül Bazlı (TL)	Sermaye Bazlı (TL)
2011	631.400	-
2012	1.343.011	-
2013	1.896.928	-
2014	2.178.346	-
2015	2.446.635	-
2016	7.091.953	-
2017	1.761.100	-
2018	4.320.439	-
2019	7.585.394	-
2020	12.325.577	-
2021	1.556.929	66.919.200
2022	1.960.150	200.757.600
2023	3.138.539	992.656.198
2024	1.556.929	66.919.200

Kaynak: <https://www.crowdfon.com/>

Türkiye’deki kitlesel fonlama platformlarına daha detaylı bakıldığında; CrowdFon, Fongogo, FonlaBeni, ArıKovanı, Fonbulucu ve Buluşum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu platformlardan Fonbulucu hisse temelli bir fonlama platformu, Buluşum bağış temelli bir fonlama platformu geriye kalan platformlar ise ödül temelli kitle fonlaması platformlarıdır.

Ülkemizde ilk kitlesel fonlama platformu olan Projemefon 2010 yılında kurulmuş ve 2013 yılında el değiştirip CrowdFon adıyla faaliyete devam etmiştir. Daha sonra 2012 yılında FonlaBeni ve Biayda, 2013 yılında Fongogo, 2016 yılında ArıKovanı ve Buluşum, 2017 yılında ise İdeanest platformu kurulmuştur (Anbar, 2020: 249).

Buluşum platformun da sadece topluma fayda sağlayacak proje fikirlerine yer verilir. Başarıya ulaşan projelerden ise herhangi bir komisyon tutarı talep etmez. Boyner grubu tarafından hayata geçirilen bağış bazlı buluşum kar amacı gütmeyen bir platformdur. Sadece girişimci ve yatırımcıyı bir araya getirmeyi amaçlar. Buluşum 2019 yılı itibariyle de proje kayıtlarını durdurmuştur. Arıkovanı kar amacı olmayan bir diğer platformdur. Arıkovanı inovasyona önem verip sadece inovasyon ve teknoloji odaklı projeleri bünyesinde yayınlamaktadır. Platformda hedeflenen fona ulaşan başarılı projelerden komisyon almaz. Turkcell girişimi olan Arıkovanı temel hedefi; inovasyona katkı sağlamaktır (Çubukçu, 2017: 161).

Tablo 4.4: Ödül ve Bağış Bazlı Kitlesel Fonlama Platform Verileri.

PLATFORMLAR	TOPLAM PROJE SAYISI	BAŞARILI PROJE SAYISI	BAŞARI YÜZDESİ (%)	TOPLANAN TUTAR (TL)	YATIRIMCI SAYISI
Crowdfon	390	16	%4.10	93.011	973
Fongogo	763	305	%39.97	5.995.450	22.550
Ideanest	10	9	%90.00	335.154	313
Arıkovanı	72	39	%54.17	7.179.647	9.300
TOPLAM	1.235	369	29.88	13.603.262	33.136

Kaynak: Zholdyuly, A. 2022, Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.78.

Türkiye’de bulunan ödül ve bağış temelli kitle fonlaması modellerini kullanan platformlara ait veriler yukarıdaki Tablo 4.4 de yer almaktadır. 2021 yılı ekim ayına ait veriler de Arıkovanı platformu hedeflenen toplam fon tutarı hacmi bakımından diğer platformlara göre başarı kaydetmiştir. Fongogo platformu ise, toplam proje sayısı içerisinde başarılı olan proje sayısı yüksektir ve platform aktif bir şekilde çalışmaktadır. Fongogo platformunda toplam sunulan 763 projeden 305’i seçilmiştir. Tüm platform verilerinde ise toplam olarak

1.235 proje fikrinden 369'u başarı ile tamamlanmış, toplam 33.136 yatırımcı desteği ile birlikte 13.603.262 TL fon toplanmıştır.

Kar elde etme amacı olan kitlesel fonlama platformlarından Fongogo ise; Türkiye'deki kitlesel fonlama platformlarının en eski örneklerindendir. Fongogo, farklı türde girişimlerin hayata geçirilmesi aşamasında hedeflenen fonun birden fazla yatırımcı tarafından toplanmasını hedefleyen bir platformdur. Girişimciler, projeleri hakkında gerekli tüm bilgileri yatırımcılara sunarlar. Girişimciler proje fikirlerini yansıtacakları internet sayfaları yaratarak, destek toplayacakları fonlar için ödeme sistemi alanını da fongogo platformu sağlamaktadır.

StartupFon ise; kaliteli ve başarılı olacağı düşünülen projeleri seçerek girişimcilere mentorlük yapıp yatırımcılar ile bir noktada buluşmalarını hedefleyen bir platformdur. StartupFon platformunda 2022 yılı itibarıyla 27 farklı türden projeye yatırım yapılmıştır. StartupFon, melek yatırımcılar ile hisse (pay) temelli kitlesel fonlama yapan hibrit bir model uygulamaktadır. Bu modelin dünya üzerinde birkaç örneği olsa da Türkiye'de uygulayan tek platformdur.

Fonbulucu, paya dayalı kitlesel fonlama modelini kullanarak girişimci ve yatırımcıları bir araya getirir. Fon talep eden girişimci ihtiyacını karşılamak için, elindeki paylarını kitlesel fonlama yöntemi ile yatırımcılara satarak fon ihtiyacını giderir.

Bi'ayda platformu '*Kitlelerin Gücü Adına*' isimli sloganı ile bilinen fakat ilgili yasal mevzuatın oluşmamasından dolayı ilerleme kaydedemediği için 2015 yılında kapanmıştır. Aynı şekilde FonlaBeni platformu da benzer sebepler ile faaliyetine son vermiştir.

Sermaye bazlı kitlesel fonlama platformlarının 2021-2023 yılı aralığında elde edilen toplam fon tutarları tabloda verilmiştir.

Tablo 4.5: Sermaye Bazlı Kitlesel Fonlama Platform Verileri.

Platform	Fonbulucu	Fonangels	Fongogo	Ecofolio	Fonlabüyüsün	Startupburada	Narfon	Basefunder	Toplam (TL)
Toplanan Fon (TL)	833.030.273	84.230.519	19.590.781	25.000.000	20.799.936	7.242.898	2.500.000	261.791	992.656.198

Kaynak: <https://www.crowdfon.com> 01.04. 2024 tarihinde erişilmiştir.

Fonbulucu platformu kamu sektöründen deneyim sahibi olan Hakan Yıldız öncülüğünde kurulmuştur. Tablo 4.5’de yer alan veriler doğrultusunda fonbulucu platformu etkin pazarlama yöntemleriyle Sermaye bazlı kitlesel fonlama projelerinin %56’sını ve fon tutarının %84’lük kısmını yani 833.030.273 TL tutarını toplayarak sektörün lideri konumundadır. Sektörün bir diğer başarılı temsilcisi Fongogo, ilk olarak Ödül bazlı kitlesel fonlama modeli ile başlayıp 2021 yılında Sermaye bazlı platform lisansını da alarak her iki kitlesel fonlama modelinde de yer alan tek platform şirketi olmuştur.

Kitlesel fonlama yönteminin diğer platformları da kar elde etme hedefi güderek çalışmalarına teknoloji, müzik, sanat ve çevre alanlarını baz alarak çalışmaktadırlar. Platformlar da kabul gören proje fikirlerinin belirlenen süre içerisinde hedeflenen fon tutarlarına ulaşarak başarılı olan girişimcilerden platformlar %5 - %15 aralığında komisyon karşılığı alırlar.

Ülkemizde faaliyet gösteren Kitle Fonlaması platformlarında:

- a. Teknolojik projeler ve toplumsal fayda sağlayacak projeler yer almaktadır,
- b. Girişimcilerin 18 yaş ve üzeri olmaları gerekmektedir,
- c. Projeler başvuru yaptıkları platformların kurallarına uyması zorunludur,
- d. Girişimciler ile proje fikirlerinin yayınlanabilmesi için sözleşme imzalanmaktadır,
- e. Girişimcilerin fon talebine karşılık herhangi bir fon garantisi verilmemektedir,
- f. Projenin platformda yayınlanmasına kabul aşaması seçici komisyonlar tarafından yapılır,
- g. Projelerin içerik fikri girişimcilere aittir,
- h. Her projenin platformda kalma süresi bellidir,
- i. Girişimcilerin hedefledikleri fon miktarı toplanırsa proje başarılı sayılır ve fon tutarını almaya hak kazanır,
- j. Toplumsal sosyal içeikli projelerde başarısız sayılsa bile bazı platformlar proje sahiplerine fonu verilebilir,
- k. Toplanan fon üzerinden komisyon tutarı ve sözleşme de belirtilen masraflar alınmaktadır,

1. Ödül temelli kitle fonlaması modelinde başarılı olan projenin vaat ettiği ödülün teslimi proje sahibine aittir.

4.1.1 Fongogo

Fongogo, 2013'ten beri ödül bazlı ödül temelli kitle fonlaması modelinde faaliyet gösteren Türkiye'nin önemli kitle fonlama modelidir. 2013 yılından beri ödül bazlı kitlesel fonlama modeline ek olarak fongogo Mart 2022 yılı itibariyle paya dayalı kitle fonlaması dikeyide eklenmiştir. Bu sayede fongogo platformu kitle fonlaması modellerinin önemli modellerini kendine katarak bütüncül bir alternatif finansman platform olmuştur. 2022 yılında faaliyete geçen hisse (pay) temelli kitle fonlaması modeli için proje sayılarını kısıtlı tutarak az sayıda kampanya ile ilk adımda deneyim elde edip daha iyi şekilde diğer projeler için çalışmalar yapılmıştır. Her yeni proje ile biraz daha fongogo platform gelişiyor. Böylelikle girişimci ve yatırımcı açısından daha bilinir bir platform haline gelerek kullanımı kolaylaştırmıştır.

2022 yılı fongogo için bu bağlamda çok fazla iş birliği görüşmelerinin yapıldığı ve bazılarının kabul edildiği bir yıldır. Kısa bir sürede de yeni modelin katkısı ile fongogo üye sayısı ciddi bir şekilde artmıştır. Güncel 2022 yılı fongogo raporu verilerine göre;

Ödül temelli kitle fonlaması modelinde 55 başarılı proje, 2.25 Milyon TL'den fazla toplanan ve projenin gerçekleşmesi için girişimciye aktarılan fon ve 20 Milyon TL'den fazla fon desteği arayışı verileri mevcuttur.

Pay temelli kitle fonlaması modelinde ise fongogo platformu 2 başarılı ve 4 başarısız proje, 1.8 Milyon TL'den fazla toplanan ve proje sahibine aktarılan fon, 823.000.000 TL talep edilen fon vardır.

2022 yılında Pay temelli kitlesel fonlama dikeyinde fongogo platformu performans verilerine göre, 542 başvuru ile 800 Milyon TL üzerinde platforma fonlama talebi olmuş bunlardan 6 adedi kabul edilmiştir.

Yatırımcıların pay karşılığı kitlesel fonlamaya fon sağlamak için yaptıkları başvuruların sektörel dağılımları şu şekildedir; Enerji %1.5, Çevre %2, Reklam & Pazarlama %2.8, Seyahat ve Turizm %3.3, Bilgi & İçerik %3.9, Finans & Sigorta %4.8, Moda & Tekstil & Tasarım %6.1, Sağlık & Yaşam %6.7, Eğitim & Yetenek & İnsan Kaynakları %7, Tarım &

Gıda %7.6, Eğlence & Oyun %9.8 ve Diğer Bilişim ve Yazılım sektöründe ise %13.3 kadar başvuru dağılımı olmuştur.

Ödül temelli kitlesel fonlama modelinde 2022 yılında 247 yatırımcı başvurusu ile 20 Milyon TL üzerinde fon talebi olmuş ve sadece 166 adedi kabul edilmiştir.

Başvuru yapan yatırımcıların sektörel dağılımı, Turizm %1.1, Teknoloji %12.1, Moda ve Tasarım %0.6, Müzik %5.2, Kültür ve Sanat %10.9, Gıda %1.7, Film & Fotoğraf %42, Eğitim %9.8, Diğer %6.3 şeklinde sektörel yatırım talebi oluşmuştur.

Fongogo platformu, pay temelli modelinde 2022 yılı öğrenme ve deneyim edinme yılı olarak geçmiştir. Geçmiş deneyim ve pay temelli kitle fonlaması ile birlikte öğrenilen bilgiler ışığında 2023 yılı için tahmini hedefler şu şekildedir;

Hisse (Pay) temelli kitlesel fonlama da,

- a. Yayınlanan proje sayısı: 20
- b. Proje fonlama tutarı: 50.000.000
- c. Platforma toplam üye sayısı: 30.000

Ödül temelli kitlesel fonlama da,

- a. Yayınlanan proje sayısı: 250
- b. Proje fonlama tutarı: 4.000.000
- c. Platforma toplam üye sayısı: 120.000 olarak hedeflenmektedir (Fongogo, 2022: 17).

Tablo 4.6: Fongogo Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.

KATEGORİLER	TOPLAM PROJE SAYISI	BAŞARILI PROJE SAYISI	DEVAM EDEN PROJE SAYISI	HEDEFLenen TUTAR (TL)	TOPLANAN TUTAR (TL)	YATIRIMCI SAYISI
Çevre	43	17	-	346.964	367.500	1.868
Dans ve Performans	7	12	-	11.000	12.990	82
Eğitim	135	56	-	956.663	1.032.488	3.274
Film ve Fotoğraf	225	139	8	2.284.300	2.583.770	8.979
Gıda	21	3	-	20.300	28.310	209
Kültür ve Sanat	112	32	1	652.750	755.380	2.541
Müzik	30	12	1	273.000	308.524	1.714
Diğer	76	19	1	269.645	305.320	1.452
Sağlık ve Güzellik	30	10	-	341.000	362.780	1.527
Spor	13	5	-	64.110	66.115	382
Moda ve Tasarım	9	2	-	38.000	38.780	149
Teknoloji	52	4	1	67.000	67.553	162
Turizm	5	2	-	28.000	29.640	93
Yayıncılık ve Video	5	2	-	35.000	36.300	118
TOPLAM	763	305	12	5.387.732	5.995.450	22.550

Kaynak: Zholdyuly, A. 2022, Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi.Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.80.

Fongogo platformunda, 03 Ekim 2021 yılı tarihinde platformun kendi sayfasında yayınlanan 763 projeden 305 tanesi başarılı olarak sayılmıştır. Toplam olarak 5.995.450 TL fon toplanarak hedeflenen fon tutarının üzerinde bir fon elde edilmiştir. Projelere destek veren yatırımcı sayısı ise 22.550 olmuştur. Proje girişimleri arasında platform üzerinde fon arayışını devam ettiren 12 adet proje vardır. Platform verilerine göre Tabloda gösterilen Film ve Fotoğraf kategorisi yayınlanan diğer projeler arasında platformun %29'unu oluşturmaktadır. Fongogo platformunun film ve fotoğraf alanında gelişip bu kategorinin büyümesini sağlayarak popülerliğini arttırdığı görülmektedir. Fongogo platformu Türkiye'nin film sektörüne önemli katkılar sağlamaktadır. Fongogo kitle fonlaması platformu hem başlatılan proje sayısı hemde yatırım yapan destekçi sayısı bakımından diğer mevcut platformlara göre en büyük platform olarak kabul edilmektedir.

4.1.2 Crowdfon

Türkiye’de kitle fonlaması platformlarının aktif bir şekilde ekonomiye dahil olması Dünya genelindeki diğer ülkelere göre yeni bir süreçtir. Crowdfon kitle fonlaması platformu ülkemizde, resmi bir şekilde 2013 yılında faaliyet göstermeye ve piyasaya katılmasına rağmen, 2010 yılında kurulmuştur. İlk adı “Projemefon” olan ve adını daha sonra Crowdfon olarak değiştirdiği ilk kitle fonlaması platformudur. Bu yüzden Türkiye’de en eski kitle fonlaması platformu olarak gösterilmektedir. (Ünsal, 2017). Bu platform teknoloji, film, video, müzik gibi proje kategorisinde kampanya düzenlemektedir. Platform da ödül temelli fonlama modeli kullanılarak, ‘Ya Hep Ya Hiç’ yöntemi ile proje kampanyaları kabul edilmektedir.

Platform da girişimcilerin hedeflediği tutara ulaşması ve bunun sonucunda başarılı olan projelere fonları aktarırken toplanan tutarın %12’si kadar komisyon ücreti almaktadır ancak hedeflenen fon tutarının tamamını toplayamayan başarısız projelerden bu ücreti talep etmemekte ve fon tutarlarının fon sağlayıcı yatırımcılara iade etmektedir. Platform proje fikirlerinin hedeflenenden daha fazla fon tutarı toplanmasına olanak sağlamaktadır. Ödeme işlemleri sırasında servis sağlayıcıların işlem ücretleri ile ilgili platform sorumluluk üstlenmemektedir.

Crowdfon platformu fon toplama süresi 30 – 90 gün içerisinde toplayabilen başarı ile sonuçlanan fonları girişimciye aktarırken, başarısız olan projeleri yatırımcılara iade etmektedir. Fon sağlayan yatırımcılara girişimciler tarafından verilecek ödülün toplam maliyeti platform tarafınca 1 TL ile 10 TL arasında sınırlandırılmıştır. Yatırımcılara verilecek ödülün sorumluluğu proje sahibine aittir.

Tablo 4.7: Crowdfon Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.

KATEGORİLER	TOPLAM PROJE SAYISI	BAŞARILI PROJE SAYISI	DEVAM EDEN PROJE SAYISI	HEDEFLenen Tutar (TL)	TOPLANAN Tutar (TL)	YATIRIMCI SAYISI
Sanat	19	-	-	-	-	-
Teknoloji	98	2	-	2.050	2.129	21
Film ve Video	51	5	-	35.500	37.486	350
Fotoğraf	7	1	-	2.200	2.350	17
Müzik	18	1	-	6.000	6.625	53
Edebiyat	27	3	-	19.500	16.575	133
Tasarım ve Çevre	69	3	-	15.500	16.216	377
Diğer	44	1	-	8.000	8.630	22
Mobil	78	-	-	-	-	-
TOPLAM	390	16	-	88.750	93.011	973

Kaynak: Zholdyuly, A. 2022, Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.79.

Crowdfon platformun da 03 Ekim 2021 yılı tarihinde platformun kendi sayfasında yayınlanan toplam 390 projeden 16 proje başarılı olarak seçilmiş, 93.011 TL tutarında fon toplanarak bu fon toplama sürecine toplam 973 yatırımcı destek olmuştur. Tablo 4.7’de görüldüğü gibi ‘Crowdfon’ kitle fonlaması platformunda ki mevcut veriler karşısında durum iyi bir seviye de değildir. Platform da farklı türden kategoriler mevcuttur fakat fonlamaya sunulan proje sayısı çok düşüktür. Bu durum Crowdfon kitle fonlaması platformunun popülerliğinin azaldığını göstermektedir. Kategori türlerinden en fazla proje sayısına sahip Teknoloji alanında sadece %2’si başarı ile sonuçlanmıştır.

4.1.3 Ideanest

Ideanest kitle fonlaması platformu, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı tarafından yeni fikirlere yardım sağlamak amacıyla 2017 yılında kurulmuştur. Bu platformda, bağış bazlı kitlesel fonlama modeli ve ‘Hepsini Tut’ yöntemi kullanılmaktadır. Ideanest platformu, teknoloji ağırlıklı olan ve toplum adına yararlı olacak projelere yer verilmektedir. Bağış bazlı

fonlama modeli ile bilimsel ve akademik alanda yapılan araştırma süreçlerinde projelere fon yaratmayı hedeflemektedirler.

Tablo 4.8: Ideanest Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.

KATEGORİLER	TOPLAM PROJE SAYISI	BAŞARILI PROJE SAYISI	DEVAM EDEN PROJE SAYISI	HEDEFLENEN TUTAR (TL)	TOPLANAN TUTAR (TL)	YATIRIMCI SAYISI
Teknoloji ve Sağlık	9	9	-	332.100	335.154	313
Diğer	1	-	-	-	-	-
TOPLAM	10	9	-	332.100	335.154	313

Kaynak: Zholdyuly, A. 2022, Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.80.

03 Ekim 2021 tarihi itibarıyla platformda yayınlanan sonuçlara göre toplam 10 projeden 9'u başarılı olmuş ve 313 destekçi tarafından toplam 335.154 TL toplanmıştır. Aktif olarak fon arayışını devam ettiren proje bulunmamaktadır.

4.1.4 Arıkovanı

Arıkovanı kitle fonlaması platformu, 2016 yılında Türkiye'nin telekomünikasyon şirketi Turkcell tarafından kurulmuştur. Bu platformda yer alacak projelerin, teknoloji ve inovasyonu hedefleyen bu bazlı ilerleyen kampanyaların olması gerekmektedir. Arıkovanı, yerli teknoloji üretimi projelerini destek vermeyi ve insanlara da teknoloji üretimi sürecinde destek olmayı hedeflemektedir. Kitle fonlaması için ödül temelli modelini tercih ederek 'Ya Hep Ya Hiç' yöntemini kullanmaktadır. Arıkovanı platformunun kendine ait Arıkovanı Mağazası adında bir mağazası vardır. Bu mağazada, başarı ile sonuçlanmış girişimcilerin ürünlerine yer verilmektedir. Aynı zamanda mağaza, bu ürünlere önceden erken sipariş verme fırsatı ile indirimli fiyatlarla sahip olma desteği vermektedir.

Tablo 4.9: Arıkovanı Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.

KATEGORİLER	TOPLAM PROJE SAYISI	BAŞARILI PROJE SAYISI	HAZIRLANMA AŞAMASINDA OLAN PROJE SAYISI	TOPLANAN TUTAR (TL)	YATIRIMCI SAYISI
Teknoloji	72	39	8	7.179.647	9.300
TOPLAM	72	39	8	7.179.647	9.300

Kaynak: Zholdyuly, A. 2022, Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 81.

03 Ekim 2021 tarihi itibarıyla platformda başlatılan 72 projenin 39'u başarılı olmuş ve 9.300 destekçi tarafından 7.179.647 TL para toplanmıştır. Bu kitle fonlaması platformu, Türkiye'deki toplam fonlama hacmi açısından diğer platformlara göre başarılıdır.

4.1.5 Fonbulucu Invest

Global Kitle Fonlama Platformu A.Ş.'nin markası olan “Fonbulucu Invest” kitle fonlaması platformu, Türkiye’de hisse (pay) temelli kitle fonlamasını gerçekleştiren ilk platformdur. 8 Nisan 2021 tarihinde Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yetkilendirilmiştir. Platformda; biyoteknoloji, biyomedikal, coğrafi bilgi sistemleri, denizcilik, diğer, eğitim, elektrik-elektronik, endüstriyel otomasyon, enerji, finans, bankacılık, geri dönüşüm, havacılık, iklimlendirme, iletişim, haberleşme, kozmetik, madencilik, makine, teçhizat, imalat, malzeme, metalurji, medya, eğlence, otomotiv, petrol, kimya, robotik, sağlık, tıbbi malzeme, savunma sanayii, tarım, gıda, tekstil, tıbbi bilişim, ulaştırma, yapay zekâ, yazılım, yenilenebilir enerji ve oyun gibi kategoriler mevcuttur.

Tablo 4.10: Fonbulucu Kitle Fonlaması Platformu Proje Verileri.

PROJELER	KATEGORİLER	PROJENİN DURUMU	GİRİŞİMİN AŞAMASI	HEDEFLenen FON TUTARI (TL)	TOPLAM YATIRIM TUTARI (TL)	PAY ALAN YATIRIMCI SAYISI
Bilge Tunga Dünyaya Açılıyor	Eğitim, Medya ve Eğlence	Başarılı	Pazara Giriş	280.000	306.558	256
Otonom Odyometre Projesi	Biyoteknoloji Biyomedikal ve Sağlık, Tıbbi Malzeme	Fonlamaya Sunuldu	Prototip Geliştirme	690.000	632.706	477
Sensiball VR	Elektirik, Medya, Sağlık, Tıbbi Malzeme ve Yazılım	Başarılı	Doğrulanmış Prototip	800.000	1.127.450	384
Akıllı Bakteri Teknolojisi	Biyoteknoloji ve Biyomedikal	Başarılı	Pazara Giriş	250.000	416.921	291
Auth Take User Authentication	Yapay Zeka ve Yazılım	Fonlamaya Sunuldu	Büyüme	800.000	120.600	199
Fernvaille	Yapay Zeka ve Yazılım	Başarılı	Prototip Geliştirme	430.000	932.181	544
Hamurla	Tarım, Gıda ve Yazılım	Başarılı	Büyüme	600.000	849.796	373
Classest	Eğitim Yapay Zeka ve Yazılım	Fonlamaya Sunuldu	Büyüme	700.000	106.511	153
Türkiyenin Online Kuyumcusu	Diğer	Fonlamaya Sunuldu	Pazara Giriş	1.250	72.751	36

Kaynak: Zholdyuly, A. 2022, Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s. 82.

11 Ekim 2021 tarihi itibarıyla platformda yayınlanan toplam 9 projenin 5'i hedeflenen fonlamaya ulaşarak başarılı olup kalan 4 proje hâlihazırda fonlamaya sunulmuştur. Başarılı olan projelerde, 1848 yatırımcıdan toplam 3.632.906 TL yatırım alınmıştır. 544 yatırımcısı ile Fernvaille projesi en çok yatırımcı toplayan projedir.

5. SONUÇ

Vizyon sahibi, cesur, yenilikçi, risk ve sorumluluk alabilen girişimciler ilk çağlardan beri attıkları her adımla ekonomik hayatta önemli roller oynamışlardır. Ekonomik kalkınmayı geliştirici, yeni iş olanakları yaratıcı, verimliliği yükseltici, ülke refahını artırıcı özelliklerinden dolayı önemli bir yere sahip olan girişimcilik, özellikle son yıllarda küreselleşme ile artan rekabet ortamı ve bilişim çağının getirdiği teknolojik gelişmelerin sonucunda daha da önemli bir konuma ulaşmıştır. Girişimciler projelerini gerçekleştirirken teknik, hukuki vb konularda birçok sorun yaşarlar ancak en büyük problemleri finansaldır. Finansal kaynağa ulaşabilmek için de girişimcilerin kendi özkaynaklarından, arkadaşlarından ve ailelerinden, bankalardan, finansal kurumlardan, devlet kurumlarından, Risk Sermayesi, Girişim Sermayesi, Bireysel Katılım Sermayesi, Mikrofinansman gibi diğer finansal modelden yararlandığı bilinmektedir.

Günümüzde Kitle Fonlaması modelinin girişimcilerin gereksinim duydukları sermayeye ulaşmak için kullandıkları finansal yöntemlerden birisi olduğu görülmektedir. Kitle Fonlaması modeli ilk olarak ABD’de 1997 yılında uygulandığı, teknolojik ilerlemeler ve internetin yaygınlaşması ile birlikte tüm dünya genelinde uygulanmaya başlandığı bilinmektedir. Uygulamalar incelendiğinde Kitle Fonlaması modelinin sosyal ve içsel motivasyona sahip, hayırseverlik içeren Bağış Temelli, farklı kişilerden faiz karşılığı borç alınmasını sağlayan Borçlanma Temelli, finansal bir getiri içermeyen ancak sembolik ödüller verilen veya ürünü daha ucuza önceden alınabilmesini sağlayan Ödül Temelli ve hisse değerleri ile kar paylarına göre değerlendirilen finansal getiri sağlayan Hisse Temelli olmak üzere dört model türünde uygulandığı görülmektedir.

Kitle Fonlaması modeli, internet platformları aracılığıyla çok sayıda kişiye ulaşarak, onların küçük katkıları ile girişimcilerin fon sağlayabildikleri bir finans yöntemi olmasının yanı sıra; projelerini tanıtmaya ve fona ulaşma açısından hızlı işleyişi sayesinde zaman tasarrufu sağlayan, etkileşimi kolaylaştırıp bilgiye kolay ulaşılması ve internetin coğrafi sınırları kaldırması sayesinde maliyetleri düşüren, fon sağlayanların tecrübelerinden yararlanılmasına olanak veren, ürünlerin tanıtımını ve pazarlamasını kolaylaştıran, pazarın araştırılması ve ürünle ilgili geri bildirimler alınmasına yardım eden, sadık müşteriler yaratabilen yapısı ile birçok avantajı içeren bir model olduğu anlaşılmaktadır.

Bu çalışma teorik bir araştırma dır. Teorik araştırma; bir araştırma da kuramlara dayanarak varsayımlar geliştiriliyorsa ve bu varsayımlar test edilerek sonuçları bilimsel olarak yorumlanıyorsa bu tür araştırmalara teorik araştırma denir. Çalışmada kitlesel fonlama da kavram, tarihçe, kitle fonlaması modelleri, kitle fonlaması tarafları ve kitle fonlaması platformları incelenmiştir. Dünyada kitle fonlaması platformları irdelenerek en iyi ve dünya üzerinde popüler bir ivme kazanmış Kickstarter, İndiegogo ve Gofundme platformları açıklanmıştır. Platformların hangi model de faaliyet gösterdikleri ve siteleri üzerinden yayınladıkları projeler sonucunda topladıkları fon tutarı verileri gösterilmiştir. Araştırmaya konu olan gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler açısından kitle fonlaması durumu ele alınmıştır. Gelişmiş ülkelerde kitle fonlaması rakamları dikkate alındığında başı çeken ülkeler arasında; ABD, Kanada, İngiltere, Almanya, Japonya ve İtalya vardır. Gelişmekte olan ülkeler arasında ise; Endonezya, Çin, Rusya ele alınmıştır. Kitle fonlamasının ilk uygulandığı lke Amerika'dır. 2003 yılın'da ABD'de kurulan Artistshare isimli bir web sitesi dünyada ilk kitlesel fonlama platformu olarak kabul edilmiştir. Bu ilk fonlama örneği sonrası günümüze kadar kitlesel fonlama projelerinin sayısı binlere ulaşmıştır.

Türkiye'de kitle fonlaması analizi araştırmanın önemli bir noktasıdır. Şöyle ki Türkiye kitle fonlaması yöntemini kullanma bakımından hala gelişmekte olan bir ülkedir. 2010 yılında ilk kitle fonlaması platformu olan Projemefon platformu ile bu sisteme ilk adımlar atılmıştır. 2013 yılında Fongogo platformu, 2016 yılında Buluşum ve Arıkovanı platformu, 2017 yılında ise Ideanest ve Fonbulucu platformu çıkmıştır. Crowdfon, Arıkovanı ve Ideanest platformu ödl temelli modeli kapsar. Fonbulucu ve Fongogo hisse (pay) temelli modeli uygular fakat Fongogo platformu ödl temelli modele ek olarak 2021 yılında hisse bazlı kitle fonlaması modelini bünyesine katmıştır.

REFERANSLAR

Advocates for International Development Web Sitesi.

<https://www.a4id.org/policy/understanding-the-developeddeveloping-country-taxonomy/>).

Akyıldız, B. (2021). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki kitlesel fonlamanın karşılaştırılması üzerine bir inceleme.

Anbar, A. (2020). Girişimcinin finansmanında alternatif bir yöntem: Kitlesel fonlama. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (88), 237-254.

Ata, F. İ. (2018). Yeni nesil finansman yöntemi olarak kitle fonlama: Türkiye potansiyeli. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16(02), 273-296.

Atsan, N., & Erdoğan, E. O. (2015). Girişimciler için alternatif bir finansman yöntemi: Kitlesel fonlama (crowdfunding). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(1), 297-320.

Bayram, K., & Karaçam, Z. S. (2022). Kitlesel fonlamanın tarihsel gelişimi ve İslami finansa başarılı kitlesel fonlama platformları: ETHIS örneği. Karatay İslam İktisadi ve Finans Dergisi, 1(1), 57-76.

Belleflamme, P., Omrani, N., & Peitz, M. (2015). The economics of crowdfunding platforms. Information Economics and Policy, 33, 11-28.

Bingöl, G., & Türkmen, S. Y. (2016). Girişimciliğin Finansmanında Melek Sermaye Ve Türkiye Uygulaması. Öneri Dergisi, 12(45), 357-373.

Canbaz, M. F., & Çonkar, M. K. (2018). Girişimcilere Faizle Borçlanmaya Alternatif İslami Bir Yöntem: Kitle Fonlaması. Finansal Araştırmalar Ve Çalışmalar Dergisi, 10(18), 37-55.

Cihangir, Ç. K. (2018, October). Finansal Piyasalar için Yenilik Türkiye için Bir Fırsat: Kitlesel Fonlama (An Innovation for Financial Markets an Opportunity for Turkey: Crowdfunding). In 5th International Congress on Accounting and Finance Research (ICAFR'18).

- Crowdfundingcenter, (2021), <https://www.thecrowdfundingcenter.com/data/> 28.06.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Ergen, M., Lau, J., & Bilginoglu, K. Dağıtık Girişimci Sermayesi: Kitle--Fonlaması.
- Fettahoğlu, S., & Khusayan, S. (2017). Yeni finansman olanağı: Kitle fonlama. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(4), 497-521.
- Fintechistanbul.org, <https://fintechistanbul.org/wp-content/uploads/2023/03/Paya-Dayali-Kitle-Fonlamasi-Raporu-2021-202274>. 01.08.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Fongogo, 2021-2022. <https://www.fongogo.com/> 26.07.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Hemer, J. (2011). A snapshot on crowdfunding (No. R2/2011). Arbeitspapiere Unternehmen und Region.
- İşler, S. T. (2014). Modern finansmanda yeni bir dönem: kitlesel fonlama-crowdfunding. Gösterge, Sonbahar, 51, 65. https://www.tspb.org.tr/wp-content/uploads/2015/07/TSPP-GOSTERGE-GUZ_opt.pdf E.T. 20/04/2024.
- Kesikli, (2021), <https://kesikli.com/tr/news-insight/2021-05-27-kitle-fonlamasi-crowdfunding/> 29.06.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Kuti, M., & Madarász, G. (2014). Crowdfunding. Public Finance Quarterly= Pénzügyi Szemle, 59(3), 355-366.
- Liang, X., Hu, X., & Jiang, J. (2020). Research on the effects of information description on crowdfunding success within a sustainable economy—the perspective of information communication. Sustainability, 12(2), 650.
- Macht, S. A., & Weatherston, J. (2014). The benefits of online crowdfunding for fund-seeking business ventures. Strategic Change, 23(1-2), 1-14.
- Mollick, E. (2014). The dynamics of crowdfunding: An exploratory study. Journal of business venturing, 29(1), 1-16.
- Nielsen, L. (2011). Classifications of Countries Basedon their Level of Development: How it is Done and How it Could Be Done. International Monetary Fund.

Onur, M. N., & Değirmenci, Ö. (2015). Crowdfunding-kitle fonlaması. TC Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Çalışma Raporları, 7, 1-18.

Oxford Dictionary. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/crowdfunding>. 20.07.2023 tarihinde erişilmiştir.

P2P Market Data, 2019. 15.06.2023 tarihinde esinlenilmiştir.

P2P Market Data, 2020.

Sakarya, Ş., & Bezirgan, E. (2018). Kitlesele Fonlama Platformları: Türkiye Ve Yurtdışı Karşılaştırması. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8(2), 18-33.

Sancak, I. E. (2016). Applicability and readiness of crowdfunding in Turkey. International Journal of Business and Social Science, 7(1).

Şahin, Ö., & Çavuş, E. (2021). Türkiye’de Sosyal Girişimciliğin Geliştirilmesine Yönelik Bir Kitlesele Fonlama Model Önerisi. Uluslararası İşletme Bilimi Ve Uygulamaları Dergisi, 1(2), 35-53.

Şahinoğlu, E. (2019). Kitlesele fonlamada başarı faktörleri: Türkiyede ödül bazlı kitlesele fonlama projelerinin durumu (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Şanlıoğlu, D. Bir kitlesele fonlama türü olarak bir kitlesele fonlama türü olarak ıco (initial coin offering): Hukuksal alt yapı açısından bir değerlendirme (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Unsal, S. (2017). Kitlesele Fonlama: İş Yapma Yöntemini Değiştirecek Yeni Sistem, İstanbul. Ceres Yayınevi.

Valanciene, L., & Jegeleviciute, S. (2013). Valuation of crowdfunding: benefits and drawbacks. Economics and management, 18(1), 39-48.

Valančienė, L., & Jegelevičiūtė, S. (2014). Crowdfunding for creating value: stakeholder approach. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 156, 599-604.

Yücel, N. (2021). Kitle Fonlaması ile Kobi Finansmanı (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara).

Zholdyuly, A. (2022). Türkiye Kitle Fonlaması Platformlarının Analizi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(1), 72-84.

